

Hässelholms kommun
Stadsbyggnadskontoret

Grönplan

för park- och naturområden i
Hässelholms tätort

**Antagen av kommunfullmäktige
mars 2002**

SLUTSATSER

- * De mest värdefulla naturområdena är Spragleröd, Kattamarken och Linnéängen.
- * Gröna kilar som bör utvecklas: Linnéängen-Röinge-Göingeåsen, Kärråkra, Almaån, Hässleholmsgården-Sjöröd, och Hässleholmsgården-Göingeåsen.
- * Förbättra tillgången på grönstråk med gång- och cykelvägar, mellan och intill park- och naturområden, särskilt utmed Almaån, runt Finjasjön och till Hovdala.
- * Bevara och utveckla befintliga natur- och kulturvärden vid exploatering. Till exempel skogsdungar, ängs- och hagmarker, vattendrag, stengården, odlingsrösen och gårdsmiljöer.
- * Inrikta skötseln av park- och naturområden på att öka biologiska, sociala och kulturella värden.
- * Gör en guide till parker och naturområden av grönplanen.

Förord

Det här är en grönplan, som bland annat ska utgöra underlag till den kommunala översiktsplanen för Hässleholms stad. Grönplanen är härvid en sektorsplan för de “gröna” särintressena. Dessa intressen kommer sedan i översiktsplanen att sammanvägas med eventuella motstående intressen såsom trafik-, exploatering- och rekreationsintressen. Kommunfullmäktiges kommande godkännande av grönplanen innebär därför endast ett godkännande av vad det “gröna” sektorsintresset ska omfatta och uttrycka.

Planen består av kartor med beskrivningar och denna textdel.

Samrådsyttrandena ingår som ett särskilt kapitel. Underlaget till planen finns tillgängligt på kommunledningskontoret.

Leif Berg
Stadsbyggnadschef

Pernilla Olsson
Kommunekolog

Siv Carlström
Planarkitekt

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	Sida
SAMMANFATTNING	6
Grönplan i ett större sammanhang	6
Uppdrag och arbetsförlopp	7
INLEDNING	8
Hässleholms park- och naturområden idag	8
Hot mot park- och naturområden	9
VAD ÄR EN GRÖNPLAN?	10
Övergripande mål för grönplanen	11
Fördjupning av mål:	
Biologiska värden	13
Sociala värden	15
Kulturella värden	16
OLIKA TYPER AV PARK- OCH NATUROMRÅDEN	18
Allmänna skötselråd och utvecklingsförslag för park- och naturområden	21
PLANFÖRSLAG	26
Kriterier för bedömning av värdefulla områden.	26
Klassning av värdefulla områden, karta Grönplan (bifogad).	29
Beskrivning av de högst klassade områdena.	30
Gröna kilar, karta Grönplan (bifogad).	37
Grönstråk, karta Grönstråk (bifogad).	37
Parkernas kvalitet och utveckling	38
Stadsdelsplaner	43
Framtida arbete med grönplaner och budget	63
Underlag	63
Ordförklaring	63
Referenser	66
Samrådsredogörelse	67
Bilaga 1	74
Bilaga 2	75

SAMMANFATTNING

Denna grönplan ska redovisa ett sektorsintresse som utgår från befintlig situation och som sedan i översiktsplan och detaljplaner vägs samman med andra intressen.

Den här planen gäller Hässleholms tätort och består av:

- en grundlig bedömning av naturvärden och en ytlig bedömning av kulturella och sociala värden i området.
- förslag på gröna kilar och stråk.
- stadsdelsplaner med målsättningar för utveckling av planlagd parkmark.

Grönplanen och underlaget till den finns tillgängligt på kommunens interna datornätverk. Det ska även bli tillgängligt på internet.

Den här planen riktar sig i första hand till de som planerar markanvändning och som sköter parker och naturområden, på kommunens mark.

Grönplanen i ett större sammanhang

Det finns nu femton nationella miljömål (proposition 1997/98:145), som ska bli basen för hur miljöbalken tillämpas. Följande mål berör en grönplan:

- ◆ god bebyggd miljö
- ◆ levande sjöar och vattendrag
- ◆ levande skogar
- ◆ myllrande våtmarker
- ◆ ett rikt odlingslandskap
- ◆ frisk luft

Ovanstående mål har antagits av riksdagen under slutet av arbetet med grönplanen. Därför är inte planen strukturerad efter dessa.

Det finns även föreslagna nationella mål för folkhälsa (SOU 2000:91, Mål 6) där följande berör en grönplan:

Tillgängliga grönområden för rekreation -

- bullerfria och säkra grönområden nära bostaden.
- stimulerande förskole- och skolgårdar för barn.
- bra utemiljöer för särskilda boendeformer för äldre och funktionshindrade.

När det gäller de kommunala målen ligger grönplanen i linje med många av målen och förslag på åtgärder i Lokal Agenda 21, Folkhälsoprogram och Miljöskyddsprogrammet.

Uppdrag och arbetsförlopp

Kommunstyrelsen antog ett program för grönplanen daterat 98 01 20. En första del av grönplanen har varit på underhandssamråd under vintern 99/00. Nästa steg är samråd , därefter behandling av kommunstyrelsen, för att slutligen antas av kommunfullmäktige.

En särskild kommentar bör göras när det gäller samrådsskedet och Hovdalaområdet. Kommunstyrelsens arbetsutskott har den 9/5 2001 tagit följande beslut: "Det finns områden som utgör "klass 1 mycket värdefulla områden" (högsta skyddsklass) inom Hovdalaområdet (se karta Grönplan område nr 9). Men kommunstyrelsens arbetsutskott väljer att vänta med att precisera vilka områden detta ska gälla, tills efter samrådsskedet. Till dess värderas hela området endast till klass 2.

Planarbetet har utförts i samarbete mellan stadsbyggnadskontoret och planeringskontoret. Arbetsgruppen har bestått av Leif Berg (projektledare till och med augusti 2000), Siv Carlström, Pernilla Olsson (projektledare från och med augusti 2000), Jan Karlsson, Thomas Andersson, Sven Persson, tekniska kontoret: Göran Mohager, Gunnar Swärdh, miljökontoret: Sven-Inge Svensson och Tove Thomasson. En referensgrupp med representanter från kommunens olika förvaltningar har också funnits.

Inventeringsarbetet har utförts av Lars Åkerman. Henrik Blixt har hjälpt till med att bygga upp databasen med inventeringsresultat.

Stadsdelsplanerna har utarbetats av Landskapsarkitekt Kerstin Torseke Hulthén AB där även landskapsarkitekt Hanna Thelin arbetar. Stadsdelsplanerna är framtagna i nära samarbete med arbetsgruppen. Förslag till nya våtmarker har lämnats av Ibb-Ohve Ohlsson, tekniska kontoret.

INLEDNING

Ett mål med en grönplan är att skapa fler och mer innehållsrika parker och naturområden i och kring kommunens tätorter. De ekologiska, sociala och kulturella värdena i park- och naturområdena ska öka. Natur- och kulturvärden går oftast hand i hand, framförallt i odlingslandskapet. Ett annat mål är att uppmuntra och förenkla för människor att vistas i närnatur. Den gröna infrastrukturen ska också förbättras. Gröna stråk bör finnas från orternas ytterområden ända in till centrum, som ekrarna i ett hjul. Det har stor betydelse för trivseln i orten och ökar möjligheten att lätt komma ut i naturen. Det kräver ett långsiktigt arbete där parker, naturmarker och rekreationsskogar prioriteras i stadsplaneringen.

Närnatur

Parker och rekreativsområden i nära anslutning till våra bostäder, arbetsplatser och skolor skapar välbefinnande och livskvalité. Här finns tillgång på frisk luft och möjlighet till motion, lek och spel. Här finns möjlighet att uppleva och bevara värdefulla naturmiljöer med många olika växter och djur på nära håll. Här finns stillhet och möjlighet till avkoppling och vila.

Motiv för bevarande av park- och naturområden

Det finns många skäl till att slå vakt om parker och naturområden: etiska, sociala, historiska, pedagogiska, forskningsmässiga, ekonomiska, naturresursmässiga och hälsomässiga.

Till exempel så skulle en anpassning av parkerna i ytterområden till mera naturlika miljöer med ängar och skogar med orörda partier ge vinster, dels ekologiskt, dels ekonomiskt eftersom det oftast innebär en mycket mindre skötselinsats. Park- och naturområden i och kring våra tätorter är en viktig naturresurs som måste tas bättre till vara och inte exploateras.

Hässleholms park- och naturområden idag

Det finns stora biologiska, kulturella och sociala värden i och kring Hässleholm idag. Vi finner speciellt följande kvalitéer:

- ◆ ädellövskogar
- ◆ äldre skogar med grova träd och död ved
- ◆ ängs- och hagmarker i odlingslandskapet
- ◆ stränder och Magle våtmark
- ◆ Hovdala slott, Mölleröds kungsgård, Röinge Tingsgård
- ◆ tätortsnära naturområden.

Värdena skulle dock berikas genom att:

- ◆ återskapa naturliga vattendrag, småvatten och våtmarker
- ◆ bevara och utveckla gröna stråk mellan värdefulla områden
- ◆ röja buskar och sly på igenvuxna ängs- och hagmarker
- ◆ gynna hävd (bete och slåtter) av ängs- och hagmarker.
- ◆ öka tillgängligheten till parker och naturområden, framförallt stränder, genom gång- och cykelvägar intill gröna bilfria stråk. Detta gäller dock inte de mest värdefulla områdena.
- ◆ förbättra skyltningen i och till områden med höga natur- och kulturvärden. Skylta via grönstråken.

Hot mot park- och naturområden

- * Kortsiktig planering - det är frestande att utnyttja parkmark för att förtäta staden och naturmark för att bygga vägar. Städernas gröna struktur fragmenteras lätt. Vi riskerar att bygga bort viktiga länkar i en grönstruktur som är nödvändig i en stad byggd på ekologiska principer. Kvalitén i kvarvarande områden försämras samtidigt. Urholkningen av strandskyddet utgör ett stort hot mot värdefull natur.
- * Biltrafik - en allt intensivare biltrafik genom avgaser, buller och fragmentering av mark.
- * Fysisk skada - vid schaktningsarbeten i samband med ledningsdraineringar och reparationer skadas ofta trädens rötter, vilket kan leda till att trädens överlevnad hotas.
- * Ekonomi - knappa ekonomiska resurser kan leda till att skötseln av park- och naturområden får stå tillbaka, genom asfaltering eller stenläggning av park- och naturområden. Detta kan leda till att investerat kapital går till spillo. En senare upprustning måste ske med stora ekonomiska insatser. Med tanke på den betydelse park- och naturområden har för människors välbefinnande och hälsa, kan en kortsiktig besparing leda till omfattande kostnader i framtiden.
- * Utarmning av biologisk mångfald - hotar på kort sikt att ödelägga möjligheterna till ett mångsidigt friluftsliv. Många friluftaktiviteter är intimt förknippade med tillgång till en mångfald av växter, djur och livsmiljöer.
- Slitage - det är viktigt att styra människor till park- och naturområden som är mindre känsliga för intensiv användning. Friluftsliv i stor skala kan också leda till utarmning genom störningar på djurlivet och genom att sällsynta växter utrotas genom plockning. Riktigt tätt inpå tätorterna och i andra välbesökta naturområden är också markslitage en faktor som påverkar naturupplevelsen negativt.

Vad är en grönplan?

Det här är en plan för park- och naturområden i och kring tätorter, det vill säga det områden som omfattas av översiktsplanen för tätorten. I aktuell plan ingår Hässleholm, Finja, Stoby och Tormestorp. Här ingår planlagda parker och naturområden. I park- och naturområden kan man visa på sambandet mellan växter, djur och vatten i och på marken. Tyngdpunkten ligger på mark och inte vatten. I en framtida vattenplan ska vatten behandlas mer ingående. Det finns olika typer av park- och naturområden. I denna plan ligger fokus på:

- ortens närlandskap
- rekreationsområden
- parker (planlagda)

Andra typer av park- och naturområden kan vara:

- bostadsområdenas park- och naturområden
- torg, gatuplanteringar
- skyddsområden
- läplanteringar
- koloniområden och odlingslotter
- kyrkogårdar, skolgårdar och idrottsområden
- villatomter och övrig tomtmark
- institutionernas park- och naturområden

Grönplanen är:

- ◆ En bedömning av vilka park- och naturområden som är mest värdefulla när det gäller ekologiska, sociala och kulturella värden, oberoende av vem som är markägare utanför tätorten, men kommunägd mark inne i tätorten.
- ◆ En långsiktig handlingsplan för park- och naturområden, som ska antas av Kommunfullmäktige. Målsättningarna preciseras för de olika park- och naturområdena, när det gäller ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Alla mål kan inte uppfyllas inom varje park- och naturområde men inom varje stadsdel bör de uppfyllas.
- ◆ Ett underlag för översiktsplaner, detaljplaner, och övrig fysisk planering i tätorterna med omnejd. Även underlag för projektering.
- ◆ Ett förslag till utveckling av befintliga och nya park- och naturområden.
- ◆ Underlag för utformning och skötsel av park- och naturområden.

Övergripande mål med grönplanen

Det är önskvärt att åstadkomma förändringar inom ett antal områden, och här presenteras i vilken riktning de bör ske. I kommunens årliga miljöbokslut ska en redovisning ske av mål 1 och 2 när det gäller utgångsläget och vilka förändringar som skett.

1. Bevara och utveckla de tätortsnära områden som är mycket värdefulla, klass I, när det gäller biologiska, kulturella och sociala värden.

Det gäller i första hand de områden som är högst klassade i grönplanen, klass I mycket värdefulla områden (karta Grönplan). Men det gäller även att i park- och naturområden i allmänhet styra skötseln så ovan nämnda värden gynnas (se Allmänna skötselråd sidan 20).

Förändringsriktning:

* Öka andelen skyddade områden i och nära tätorter, i form av kommunala reservat. Andel av total planlagd areal.

Ansvar: kommunstyrelsen.

* Öka andelen planlagda park- och naturområden.

Ansvar: Byggnadsnämnden.

* Öka antalet civilrättsliga skötselavtal med brukare.

Ansvar: kommunstyrelsen.

2. Ekologiskt jord- och skogsbruk

På kommunens jord- och skogsbruksmark i planområdet, bör brukandet ske på ett ekologiskt hållbart vis. På kommunägd jordbruksmark bör ekologisk odling bedrivas (helst KRAV-odling). Kommunens skogsbruk bör miljö- och naturvårdsanpassas, enligt bästa tillgängliga metod. För närvarande gäller FSC-märkning.

Förändringsriktning:

* Öka andelen ekologiskt odlad jordbruksmark.

Ansvarig: kommunstyrelsen.

* Andelen FSC-märkt skogsbruk.

Ansvarig: Tekniska nämnden.

3. Bevara och utveckla gröna kilar

Utveckla och binda samman de gröna områdena med varandra och med biologiskt värdefulla områden utanför tätorten genom gröna kilar. Dessa ska ha stor biologisk variation och potential att hysa arter som naturligt förekommer i regionen.

Människor, växter och djur ska lättare kunna ta sig fram i dessa stråk (karta Grönplan).

Förändringsriktning: Öka andel planlagda gröna kilar.

Ansvarig: Byggnadsnämnden.

4. Varje stadsdel ska ha god tillgång på park- och naturområden och grönstråk

Alla tätortsbor ska ha tillgång till ett park- och naturområde högst 300 m bort. Det ska även finnas mindre grönstråk i alla stadsdelar. Gör gång- och cykelvägar i eller utmed dessa grönstråk. Det ska gå lättare att ta sig fram mellan park- och naturområden, bostad, skola, barnomsorg och arbetsplats i gröna bilfria stråk (karta Grönplan och 3).

Förändringsriktning:

Öka andel planlagda park- och naturområden och grönstråk per invånare och stadsdel, om utgångsläget är undermåligt.

Ansvarig: Byggnadsnämnden.

5. Bevara värdefulla områden vid exploatering

Utnyttja den kartläggning av värdefulla områden som är gjord. Ny bebyggelse kan möjligtvis placeras *intill* dessa områden och på så sätt bli mer attraktiv, men inte *i* dessa områden. Om exploatering måste ske i ett värdefullt område, bör kompensation ske innan exploatering, i form av ett skydd för ett liknande område i närheten eller nyanläggning.

Förändringsriktning: Öka andelen värdefulla park- och naturområden som skyddas varje år, genom planläggning eller reservatsbildning, jämfört med andelen områden som exploateras.

Ansvarig: Byggnadsnämnden.

6. Öka kommuninvånarnas kunskap om värdefulla park- och naturområden.

Grönplanen ska ges ut i populärversion, som kan användas som en guide till värdefulla områden kring tätorterna. Den ska också finnas på kommunens kommunens interna datornätverk och på internet. Informationsskyltar om natur- och kulturvärden bör finnas vid de mest värdefulla områdena.

Förändringsriktning: Öka mängden information som sprids, i form av:

*skyltar i park- och naturområden.

Ansvarig: Tekniska nämnden.

* populärversionen av grönplanen.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

7. Den sociala och pedagogiska funktionen i park- och naturområden ska öka.

Det är viktigt att det i närheten av daghem, förskolor, skolor och äldreboende finns park- och naturmark för lek, upplevelser, studier och rekreation. Dessa grupper närområden ska prioriteras vid åtgärder och skötsel.

Förändringsriktning: Ökad användning av park- och naturområden. Följs med enkäter.

Ansvarig: Tekniska nämnden.

Fördjupning av mål Biologiska värden

Biologisk mångfald

När det gäller biologiska värden talas det ofta idag om den biologiska mångfalden. Det är ett begrepp som kan definieras som: variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive bland annat landbaserade, havs- och andra vattenbaserade ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa ingår, detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem”.

- *Bevara natur - slå vakt om de naturlika områden som finns kvar i staden.*
Inne i Hässleholms tätort finns fortfarande små ytor naturlika områden kvar, som öar i bebyggelsen. I avskilda delar av parker, stränder, vägkanter och ödetomter. Dessa områden domineras av växter och djur som naturligt förekommer i regionen. Mer intensivt skötta parker domineras av odlade växtsorter. Områdena bör bevaras och utvecklas så att deras arter gynnas.

- *Äldre växtlighet - öka andelen äldre växtlighet.*
Andelen gamla träd och buskar ska öka, jämfört med andelen nyplanterat. Äldre växtlighet får bara tas bort i undantagsfall. Ofta tas gamla träd och buskar ner vid nybyggnation och nya planteras sedan på samma plats. Detta bör undvikas.
- *Gröna samband - bind samman stadens gröna ytor till en sammanhängande struktur.*
Park- och naturområden behöver knytnas samman i mycket större utsträckning. I takt med att staden växer hotas dessa gröna samband av barriärer som trafikleder och bebyggelse. Natur- och kulturmiljöer behöver en egen sammanhängande infrastruktur, där människor, djur och växter kan röra sig fritt. Sambanden kan skapas genom att bygga passager över trafikleder som landskapsbroar med grönska. Inne i bebyggelsen kan man anlägga gröna stråk och alléer som knyter samman stadens parker och park- och naturområden med varandra och med naturen utanför.
- *Låt svart bli grönt - skapa nya park- och naturområden.*
Mycket grön mark i staden har täckts med asfalt och betong. På många ställen kan man bryta upp asfalten och göra marken grön igen. Det kan gälla skolgårdar, delar av parkeringsplatser och industriområden. Antalet träd på skolgårdar, gator och torg kan ökas. Husfasader kan kläs in i grönska eller omges av träd. Den sammanlagda ytan av stadens tak är stor. Taken kan utgöra grönytor med gräs och mossor.
- *Vattnet är livsviktigt - gräv dammar och återskapa våtmarker och slingrande vattendrag.*
I en stad är dammar och våtmarker viktiga inslag. Ofta rinner vattnet i kulvertar under marken. Låt vattnet rinna i slingrande bäckar och genom våtmarker istället, där det också renas naturligt, tex lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD-anläggningar). Restaurera och återskapa våtmarker, vattendrag och sjöar. Gräv nya groddammar och sköt om de som redan finns. Det behövs fler öppna vatten utan stängsel tillgängliga för allmänheten. Vid planläggning av mark bör lågt liggande områden ej bebyggas utan avsättas som park- eller naturområden. Hårdgörs sådan mark stängs de naturliga vattenvägarna av med översvämning som följd. Ytvatten från gator och tak kan ledas direkt till våtmarker avsedda för infiltration i park- och naturområden.
- *Skapa naturlika områden - gynna den biologiska mångfalden i staden.*
Skapa naturlika områden i parker genom att avsätta delar av dem till djur och växter som naturligt förekommer i regionen. Låt träd och buskar bli gamla för

att självdö. Död ved lämnas åt vedlevande insekter, som i sin tur blir föda åt levande hackspettar och andra fåglar. Många ovanliga insekter lever av död ved och flyttar till kvarlämnade trädstammar och grenar. Mycket av parkmarken i staden är plana gräsytor, nästan lika artfattiga som asfalt. En kortsnaggad gödsel- och skötselkrävande gräsmatta kan omformas till en artrik ängsmark. I rondeller, längs vägrenar och i delar av parker finns ofta gräsytor (som inte utnyttjas så mycket för fotbollsspel och solande) som kan vara lämpliga. Stadsängar kan ha en viktig betydelse för den biologiska mångfalden eftersom ängar blivit en bristvara i dagens jordbrukslandskap.

- *Lös djurens bostadsbrist - gynna fåglar, fladdermöss och igelkottar.* Fladdermöss, fåglar och igelkottar är några av de djur som har svårt att hitta lämpliga bo- och övervintringsplatser. Hålträd är den naturliga häckplatsen för många fågelarter. Där hålträden saknas i staden kan holkar vara en värdefull ersättning. Sätt upp fågel- och fladdermusholkar i träd och bygg igelkottsbon i parkernas naturliga delar. Att bygga en holk och se hyresgästerna flytta in kan ha stort pedagogiskt värde inte minst för barn.

Sociala värden

Den sociala funktionen innebär att parker och naturområden ska vara anpassade för människan med mötesplatser, gång- och cykelstråk, möjlighet till lek, rekreation och friluftsliv.

- Uppmuntra och underlätta användningen av park- och naturområden för pedagogiska syften, särskilt kring daghem, förskolor och skolor, skapa uteklassrum.
- Det är viktigt att det finns park- och naturområden i direkt anslutning, utan barriär, till daghem, förskolor, skolor, äldreboende och handikappboende.
- Tillgängligheten till områdena ska vara god, dvs gång- och cykel-vägnätet ska fungera utan barriärer som vägar och industrier.
- Rörelsehindrade ska kunna ta sig till och i park- och naturområden.
- Lek och rekreationsområden ska finnas.
- Lokalklimatet ska beaktas vid skötsel och anläggning av park- och naturområden tex sol, skugga, lä.
- Motions slingor ska finnas i en del park- och naturområden.
- Ökat brukarinflytande vid planering och skötsel av park- och naturområden, tex genom enkäter tillberörda.
- I bostadsparker bör det finnas delar där bullernivån är lägre än 50 dBA (decibel).

Kunskapen om park- och naturområdets betydelse ska öka genom att:

- Information i parker, på bibliotek, sprid populärutgåva av grönplanen.
- Gör grönplanen tillgänglig på intra- och internet.
- Ordna vandringar i park- och naturområden, tillsammans med textstudieförbund.
- Ordna evenemang i park- och naturområden, särskilt för skola, barnomsorg, pensionärer, handikappade och invandrare.

Tillgängligheten till natur, park- och naturområden och vattenområden i staden beror på flera faktorer:

- avståndet från bostaden, skolan, arbetsplatsen till park- eller naturområdet
- människors förmåga att förflytta sig
- barriärer, tex järnvägar, vägar. I vardagslag är 5-10 min en tidsgräns som människor accepterar innan förflyttningen blir för lång. Ökar tidsåtgången från 10 till 13 minuter försvinner hälften av besökarna enligt undersökningar (Boverket, 1994).

Kulturella värden

Hässleholms kommun, som ju hör till den del av Skåne som varit glest befolkad under förhistorisk tid, har ändå inom kommungränsen fornlämningar som domarringar, skeppssättningar och rösen av olika slag.

Under medeltiden började bofasta bönder bygga ensamgårdar, som ibland växte till byar. Bönderna röjde och brände skog, för att få åkerjord och betesmark. De hamlade också träd för att få vinterfoder åt djuren. Idogt hopplockade stenhögar, odlingsrösen, förekommer överallt i våra trakter. De vittnar ofta om 1800-talets nyodlingar i spåren av den stora befolkningsökningen, men kan också vara spår av brons- och järnålderns odlarmöda.

Landskapet förvandlas numera snabbt. Det småskaliga mångsidiga jordbruket försvinner. I spåren av modern jord- och skogsbruksteknik följer att ängar och hagar planteras med skog. Gärdesgårdar, odlings-rösen och husgrunder schaktas bort. Förhoppningsvis kan en grönplan hejda något av den utvecklingen och ge människor i kommunen rekreationsområden med möjlighet att uppleva historien i landskapet.

Kunskapen om kulturhistoria värden kan ökas genom att:

- I Riksantikvarieämbetets senaste inventering i kommunen har många nya fynd gjorts bland annat av älvkvarnar/ skålgropar, boplatser och fossila åkrar. Andra värdefulla lämningar är milstolpar, gränsstenar och minnesstenar. Sprid information om dessa och gör dem lätta att hitta.
- Ett mål gäller Hovdala, Mölleröds Kungsgård, Röinge Tingsgård - sprida kunskap om dessa, göra mer tillgängliga (cykelleder, bussförbindelse, med på turistkarta, informationsskyltar). Den markanvändning som ursprungligen hörde till byggnaden bör återupptas, för att visa byggnaden i sin ”rätta” miljö. Informationsskyltar och guidning om markanvändning bör finnas. Röinge Tingsgård är i privat ägo och ovanstående idéer kan förverkligas om markägaren är intresserad.
- Vid Hovdala slott kan ett natur- och kulturrum (utemuseum) skapas, som berättar om naturvärden och markanvändning. Försök att få relevant verksamhet i byggnaden.

OLIKA TYPER AV PARK- OCH NATUROMRÅDEN

Stadspark

Stadsparker används av hela ortens befolkning. Dess centrala läge och speciella karaktär gör att de kan skötas som finparker. I stadsparkerna kan det finnas välskötta gräsytor, blomsterarrangemang med lök- och utplanteringsväxter med både vår och sommarblommor. Innerstadens barn är ofta hänvisade till dessa områden för sin utelek. Parken bör därför innehålla spännande lekplatser, dammar och ha stora utrymmen för lek och spel. Det ska också finnas gott om sittplatser i både sol och skugga.

Stadsparken kan ha många funktioner. Den kan vara en turistattraktion med historiska monument, konstverk och vackra planteringar. Den kan fungera som ett utflyktsmål eller som en så kallad lunchpark för invånarna. Den kan vara en samlingsplats för musikarrangemang och teater med mera. Här kan man visa många olika sorters träd, buskar och blommor.

Stadsdelspark

Denna typ av park bör ligga inom 300-500 meters avstånd från bostad, arbetsplats, daghem eller skola, i trafikfri miljö. Parken bör ha en storlek på minst tre hektar och innehålla lekplats för både mindre och större barn, pulkabacke, större gräsytor för bollspel, cykelträning och andra ytkrävande aktiviteter. Parken bör även innehålla större naturpartier anlagda eller naturliga för att hålla nere skötseln samt öka det ekologiska värdet. Området skall kunna fylla funktion som ”uteklassrum” för skolor. Innerstadens skolor saknar ofta tillgång till dessa naturstudieområden.

Vegetationen ska vara både avgränsande och vindskyddande. Här ska finnas sittplatser både i skugga och i sol för avkoppling och vila. Området skall kunna användas för kortare promenader och motionsändamål. Parken måste vara lättillgänglig för att den skall fungera. Här kan även genomgående gång- och cykeltrafik passera i trafikskyddad miljö. Mindre arrangemang skall även kunna anordnas.

Grannskapspark

Denna typ av park bör ligga inom 300 meters avstånd från bostad, arbetsplats, daghem eller skola, i trafikfri miljö. Storleken bör uppgå till minst 0,3 hektar. Grannskapsparken bör innehålla en mindre lekplats, sittplatser i både skugga och sol, rumsavgränsande och klimatskyddande vegetation samt ytor för lek och bollspel. Bullernivån bör ej överstiga 50 dBA.

Här ska barnen kunna leka och uppleva naturen i trygg och stimulerande miljö nära hemmet. Parken skall vara lätt att nå för alla åldrar och inbjuda till samvaro och avkoppling. För många som inte kan komma ut dagligen är möjligheten att från sitt fönster se grönska, fåglar och årstidsväxlingar en naturupplevelse. Behovet av grannskapsparker ska i första hand tillgodoses i områden med flerfamiljshus. Odlingsslotter på lämplig mark kan ingå i denna typ av park.

Natur- och kulturområden

I landskapet kring en tätort finns områden med höga natur- och/eller kulturvärden, vilket gör dem till attraktiva rekreationsområden. De är viktiga att bevara och utveckla för att få en mjuk övergång mellan stad och landsbygd. Detta gör det lättare för tätortens invånare att lära känna den natur- och kulturmiljö som finns utanför stadsmiljön.

Dessa områden ska lyftas fram och få en speciell status genom att avsättas som reservat, planläggas som naturområden eller genom att göra avtal med markägaren. Här ska ambitionerna vara höga för att bevara eller återskapa stora ekologiska och/eller kulturella värden. Här ska också information och tillgänglighet få en speciellt framträdande roll.

Reservaten blir hörnstenarna i stadens grönstruktur varifrån växter och djur kan sprida sig i de gröna stråken till andra områden. De blir också de viktigaste park- och naturområdena för rekreation, friluftsliv, natur- och kulturstudier och Hässleholms gröna profil. Ett nätverk av reservat ska bildas runt Hässleholms tätort.

Det kan dock finnas områden som är ekologiskt känsliga. Därför bör man locka människor till mer tåliga områden.

Rekreativområden

Rekreativområden kan till exempel bestå av skogar, hagar, våtmarker eller gräsmarker i eller i anslutning till tätbebyggelse. Skötseln ska vara inriktad på att bevara och återskapa stora biologiska och kulturella värden, samtidigt som friluftslivets behov och intressen tas till vara. Här ska finnas motionsspår, naturstigar och lättillgänglig information samt lämpliga rastplatser. En del motionsspår ska kunna användas av handikappade. Områdena ska vara lättillgängliga via gång- och cykelvägar, helst i bilfri miljö. Avståndet från bostadsområdet bör inte överstiga 500 meter och storleken bör vara minst tio

hektar. En viss minimiareal bör finnas för varje invånare inom upptagningsområdet. Rekreatiomsområdena ska ge barnen i skolor och daghem möjlighet att bedriva friluftsliv och uppleva många olika natur- och kulturmiljöer.

Övriga områden

Grönskan som stadsbyggnadselement

Parker, park- och naturområden och grönska i form av träd och buskar är en av de byggstenar som tillsammans med byggnader, torg, gator och vatten ger staden en struktur. Grönskan har stor betydelse för välbefinnandet hos människor. Vi färdas genom staden eller tätorten dagligen på väg till och från arbete, butiker, skolor och daghem. Vi vistas kanske en stor del av dagen alldedes intill bostaden som hemarbetande eller pensionärer. Som barn är vi i vårt eget kvarter eller på vår egen gård. Stadens gröna rum ser ut på många olika sätt.

Industriparker och externa köpcentra

I de stadsdelar där industrin dominerar har park- och naturområden och gröna stråk speciella funktioner. Värdefullt att hålla reservmark grön. Växtligheten mjukar upp miljön och gör den vackrare. Den dämpar buller och har en positiv effekt på luftkvalitén. Den ger möjlighet till avkoppling för dem som arbetar i området.

Grönytorna kan också vara viktiga spridningskorridorer för växter och djur, samtidigt som man kan hantera dagvattnet på ett miljömässigt bra sätt i öppna diken och dammar.

Träd har stor betydelse för miljön inne i industri- och butiksområden. Grunddragen för dessa områden är stora byggnader med stora asfalterade ytor och långa breda gator. Träd och buskar kring gatorna och på asfalterade parkeringsplatser skapar variation och mjukhet i allt det hårda. De underlättar orienteringen samtidigt som miljön förbättras.

Skyddsområden

De smala grönstråk som löper utmed gator och trafikleder kallas för skyddsområden. Dessa områden används ibland som bullervallar. Skyddsremsorna planteras ofta med buskar. Vi bör aktivt använda grönytor, träd och planteringar för att skapa en god trafikmiljö. Grönskan kan på samma gång skapa både variation och enhetlighet. Med växtlighet kan stökiga trafikmiljöer bli överskådliga.

Torg och gaturum

Träden har en viktig funktion på torg och utmed gator i staden, antingen som alléer eller som enstaka fristående träd. Dels renar och fuktar de luften och dels jämnar de ut temperaturen. Stadens torg och gator kan få en mjukare framtoning om de berikas med växtlighet och sittplatser.

Villaträdgårdar och koloniområden

Dessa typer av park- och naturområden är viktiga biologiskt sett men även socialt sett för den enskilde ägaren.

Allmänna skötselråd och utvecklingsförslag för parker och grönområden

Skyddsvärda miljöer

I jordbruksmark gäller generellt biotopskydd för följande typer av mark- och vattenområden enligt SFS (Svensk Författningssamling) 1998:1252 § 5:

- alléer
- stenmurar i jordbruksmark
- odlingsrösen i jordbruksmark
- åkerholmar
- småvatten och våtmarker i jordbruksmark
- källor med omgivande våtmark i jordbruksmark
- pilevallar
- naturliga ängar och betesmarker.

I skogsmark kan skogsvårdsstyrelsen förordna om biotopskydd för bland annat följande biotoper, enligt SFS (Svensk Författningssamling) 1998:1252 § 6:

- naturliga bäckfåror
- ras- eller bergbranter
- äldre naturskogslika lövskogar och ädellövskogar
- allundar rika på örter
- sumpskogar rika på örter eller med ädellövträd
- äldre betespräglad skog
- alkärr
- gamla hassellundar
- mark med mycket gamla träd

Biotopskydd gäller inte mark- och vattenområden i omedelbar anslutning till bebyggelse. Bedömning i denna fråga görs i varje enskilt fall.

Allmänna råd och utvecklingsförslag

Variation: I parkerna kan mycket göras både vad gäller skydd, skötsel och information. Många äldre parker har höga naturvärden med till exempel gamla grovstammiga träd och död ved. Genom att skapa ängspartier, fjärilsrestauranger, dammar och naturlika områden kan antalet vilda växt- och djurarter som finner livsrum i parkerna öka. Framförallt i ytterområdena finns ofta stora grönytor som det finns goda möjligheter att berika.

Arter och sorter: Använd arter som förekommer naturligt i regionen. När det gäller odlade växter använd gamla frösorter och så många olika sorter som möjligt. Använd ädla lövträd och bärande träd och buskar. Till exempel så bör hagtorn gynnas.

Ängs- och betesmarker: Restaurera och sköt före detta ängs- och hagmarker. För ängsskötsel gäller att slå växtligheten efter den 15/7 och forsla bort skörden. Ett alternativ är att släppa betesdjur efter 15/7. För betesmarker gäller att släppa betesdjur från mitten av maj, helst nöt eller får, eftersom hästar kan ringbarka träd och getter går hårt åt växtligheten. Grova fristående träd hör många betesmarker till. Det är viktigt att dessa träd står fritt från sly och yngre träd.

Öppna vatten: Låt naturlig växtlighet komma upp utmed vattnet. Det är hemvist för många växter och djur. Vill man ha öppet ner till vattnet kan man sköta marken som äng, och alltså slå den efter 15/7 och forsla bort skörden. Det är dock bra om vattnet skuggas av en trädridå, för att det inte ska bli för varmt, och därmed syrefattigt, på sommaren.

Skog: Ofta gäller fri utveckling. Eventuella åtgärder kan vara att successivt ta bort barrträd, gynna ädellövträd, gynna al och ask i fuktiga partier, utveckla olikåldriga bestånd och utöka arealen på området.

Död ved: Död ved för vedlevande insekter är en bristvara i många park- och naturområden. Låt stående och liggande döda träd vara kvar. Klenare ved kan läggas i prydliga högar så att de ej uppfattas som skräpiga. Låt grenar och löv ligga kvar vid trädens bas. Man kan göra konstverk av veden i parkerna.

Grova träd: Låt gamla träd få åldras och dö naturligt. Vissa träd kan utses till evighetsträd och märkas och på så sätt få ett skyddat liv och ålderdom. Friställ dessa träd så de ej skuggas och får konkurrens. Man ska inte hårdgöra (till exempel asfaltera) mark nära ett träd, eftersom rotsystemet kräver god syresättning och

vattentillförsel. Det krävs lika mycket fri mark som trädkronan täcker. Tillgodose föryngring av grova träd.

Träd och säkerhet: Om ett träd utgör en säkerhetsrisk, ta bara bort de grenar det gäller. Ett alternativ är börja att hamla trädet, det vill säga skära av alla grenar utom en, men det ska man helst börja göra när trädet är ganska ungt.

Stränder: I Hässleholms tätort finns stränder utmed Almaån och Finjasjön. Låt stränderna rymma plats för både växter och djur och promenadstråk för människor. Det är värdefullt att kunna se vattnet på många ställen. Minimera biltrafik och exploatering längs stadens stränder.

Kulturmiljöer: Lyft fram spår av gångna tiders brukande, till exempel stengården, fågator, odlingsrösen, hamlade träd, genom att hålla dem fria från sly.

Parker: Variera skötseln inom en park. Håll en del ytor öppna och lämna andra för fri utveckling till skogsdungar.

Blomsterplanteringar: Genom att välja nektarrika vilda växter till stans blomsterurnor under somrarna kan man locka fjärilar, humlor, blomflugor och andra trevliga insekter, som i sin tur kan fungera som föda för fåglar och vara pollinatörer. Byt ut en del av stadens urnor till markplanteringar med perenner och gynna kretsloppet.

Grönska mot klotter: Plantera vildvin, kaprifol och murgröna på klotterutsatta murar och plank.

Kyrkogårdar: På kyrkogårdar finns ofta höga naturvärden med till exempel gamla träd och stenar där det växer mossor och lavar. Vissa delar av kyrkogården kan förändras för att ytterligare gynna mångfalden. Gräsytor kan bli ängar som förskönar kyrkogården.

Gårdar: På stadens gårdar, tex kring flerfamiljshus, är det bara fantasi, underlag och yta som sätter hinder för mångfaldens storlek. Träd, buskar, holkar, dammar, gröna tak och väggar, växthus och mycket annat kan berika gårdar mitt i stan.

Trädgårdar: Villaträdgårdar och koloniområden är ofta rika på mångfald, och utgör en stor andel av den gröna ytan i en stad. Skapa fler koloniområden och stimulera odling i och nära stan. Gräv dammar, plantera nektarväxter, sätt upp holkar och snickra igelkottsbon. Försök minska användandet av konstgödsel och

bekämpningsmedel genom informationsmöten med alla som ha trädgård i någon form. Det är viktigt att uppmuntra villaägare att behålla gamla och grova träd.

Skolgårdar: En asfaltyta för skateboard och basket behövs på en skolgård. Men det behövs också gröna ytor och grönska. I många fall behöver andelen grönyta ökas. Odlingsprojekt, vilda rum, fjärilsrestauranger, dammar och holkuppsättning är något av allt det man kan ägna sig åt. Det gäller också att bevara det som finns i form av förbättringar och underhåll.

Lekplatser: Det finns ett behov av roliga, spännande och annorlunda platser för lek och rekreation som komplement till de traditionella lekplatser som finns idag. Till exempel cykelbanor i skogen och äventyrslekplatser.

Båt-, kanot- och windsurfingklubbar: Många fåglar håller till i närheten av vatten. Sätt upp holkar och svalbräden (för husvalor), på klubbhus och redskapsbodar.

Industriområden: Här kan man anlägga tillfälliga parker. Om ny bebyggelse sker bör parkmark skapas i samband med bebyggelsen. Finns det redan en rik flora på skräpmark (ruderatmark) bör man gynna denna. I dessa parker bör man tillgodose lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD).

Bullerskydd, avskärmningar och trafik: Trafikstörningarna måste minska där vi lever, bor och arbetar. Trafikbruset ökar stressen i stadsmiljön. Många i övrigt fina naturområden mister sin kvalitet för människor nära bullrande vägar och järnvägar. Träd och buskar som barriär mot trafik dämpar buller i viss mån, men även känslan av att vara avskärmad från trafiken har positiv inverkan på människors välbefinnande.

Parkeringar: Gör de stora asfalterade parkeringsytor som många har utsikt över både från hem och arbetsplatser mer levande. Bryt upp asfalten i stråk och plantera buskar, träd och örter bland bilarna. Detta ger dessutom dagvattnet en möjlighet att nå marken under parkeringen.

Rondeller: I rondeller kan man förändra skötseln och med hjälp av frön eller plantor kan man anlägga blomsteråkrar och vår- eller sommarängar.

Gator: Plantera fler träd längs stadens gator. Förverkliga alla planer på alléer och trädtrader där de saknas. På smågator kan strategiskt placerade träd fungera som farthinder jämte den ekologiska funktionen.

Tåg- och busstationer: Stationerna skulle bli betydligt trevligare med växter på de öppna ytorna. Om det finns stora hårdgjorda ytor vid stationer eller hållplatser kan träd eller buskar planteras där. Plantera klättrande växter på stolpar och pelare och väggar samt placera stora markfasta urnor med fjärilsväxter på varje öppen station.

Överdäckningar: I Tyskland finns många exempel på hur man inte tillåter trafiken att dominera i bebodda områden. Lagg gröna tak på störande vägar och knyt ihop parker och park- och naturområden som annars skiljs åt av trafikbarriärer.

Gång- och cykelstråk: Gör fler gröna bilfria cykel- och gångstråk som binder ihop park- och naturområden med varandra och med bostäder, skolor, daghem och arbetsplatser.

Vägrenar: Försök pågå runt i landet med att anlägga ängar och plantera lågvuxna buskar längs vägar. Vägrenarna står sammantaget för en stor andel av grönyta och kan om de hävdas som ängsmarker fungera som spridningskorridorer till exempel för fjärilar.

Brukaravtal: Det finns möjlighet för intresserade att sluta avtal med kommunen om att sköta om en bit kommunal mark. Man kan få hjälp med råd om växter och redskap. Sprid kännedom om detta.

När det gäller framtida naturvårdsinsatser som kan komma att leda till att skötsel av mark fördyras för markägaren, så löses detta med de instrument som länsstyrelse och skogsvårdsstyrelse arbetar med. En annan möjlighet är att upprätta civilrättsliga avtal mellan markägare/brukare och kommun.

För uppförande av motionsanläggningar används kommunal mark eller så upprättas avtal med markägare.

PLANFÖRSLAG

Kriterier för bedömning av värdefulla områden

Vid urvalet och bedömningen av värdefulla områden har de biologiska värden vägt tungt. Tonvikten läggs på artrika, hotade, unika eller på annat sätt utmärkande miljöer i natur- och kulturlandskapet. Urvalet av områden har skett med hänsyn till:

- olika naturtypers förekomst och status
- förekomst av hotade och sällsynta arter i området
- viktiga ekologiska och geologiska processer.

Desutom har en rad andra kriterier använts som stöd:

- diversitet (mångsidighet)
- yta (storlek)
- raritet (sällsynthet)
- naturlighet (grad av påverkan)
- typiskhet (representativitet)
- ekologisk sårbarhet (känslighet).

Förutom ovanstående faktorer har vi även beaktat markanvändningshistoria och landskapsekologi (kontakten mellan värdefulla områden). Vi har använt oss av befintliga inventeringar, men också gjort en egen inventering av naturvärden.

En sammanvägning har gjorts av biologiska, kulturella och sociala värden.

Klassificering

En prioritering måste göras för att uppnå bästa möjliga resultat. Vi har delat in områdena i två klasser, där klass I innebär högsta värde och klass II mycket högt värde. Eftersom det är fråga om en prioritering kommer endast ett litet antal områden med i klass I. Klass I innebär ekologisk känsliga områden, och hänvisning görs här till Miljöbalken § 3:3. Den paragrafen lyder: ”Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Inventering av naturvärden

En översiktlig inventering av kärlväxter är gjord i hela planområdet, där någorlunda homogena områden har avgränsats.

Det har gjorts en samlad bedömning av inventeringsresultaten, där olika biologiska värden har värderats olika högt i den samlade bedömningen. Siffrorna först i

raderna visar på ett ungefärligt relativt värde vi har givit olika faktorer, där en högre siffra innebär ett högre värde.

- 1 - **alsumpskog** med relativt stor andel al (krontäckning)
- 2 - alsumpskog med stor andel al (krontäckning)

- 1 - 5- 9 stycken **grova träd** per hektar
  - 3 - 10-19 stycken grova träd per hektar
  - 5 - 20-40 stycken grova träd per hektar
- Träd räknas som grova vid diameter över 60 cm.

- 1 - liten förekomst av **död ved** per hektar
  - 2 - relativt liten förekomst av död ved per hektar
  - 3 - relativt stor förekomst av död ved per hektar
  - 4 - stor förekomst av död ved per hektar
- Mäts i antal lågor (diameter större än 10 cm) och högstubbar.

- 1 -10-20 % krontäckning av **ask**
- 2 - 20-30 % krontäckning av ask
- 3 - mer än 30 % krontäckning av ask

- 1 - 20 - 40 % krontäckning av **avenbok**
- 2 - 40-60 % krontäckning av avenbok
- 3 - mer än 60 % krontäckning av avenbok

- 1 - **fuktig mark** indikerad av hävdberoende arter
- 2 - våt mark indikerad av hävdberoende arter
- 3 - grunt vatten indikerad av hävdberoende arter

- 2 - lövskog äldre än 100 år

- 1 - skog med mer än 60 % täckning av **bok, äldre än 100 år**
- 1 - skog med mer än 60 % täckning av **ek, äldre än 100 år**

- 2 - sparsam förekomst av **hävdberoende arter**
  - 4 - måttlig förekomst av hävdberoende arter
  - 6 - relativt god förekomst av hävdberoende arter
- Till hävdarter räknas de arter som tas upp som indikatorarter på ängs- och hagmarker (Naturvårdsverket, 1992).

3 - förekomst av **rödlistad art** eller signalart

5 - naturtyp **äng eller naturbetesmark**

5 - naturtyp - **våtmark**

1 – växtplatsens jord tämligen rik på basiska ämnen

2 – **växtplatsens** jord rik på basiska ämnen

Klassning av värdefulla områden samt förändringar jämfört med gällande översiktsplan

Här presenteras en klassning av biologiskt, kulturellt och socialt värdefulla områden samt förändringar jämfört med gällande översiktsplan, karta Grönplan (bifogad). Områdena är inte rangordnade inom klasserna.

Följande områden är de mycket värdefulla, klass 1, samt ekologiskt känsliga enligt Miljöbalken 3kap 3§ (se bilaga 1):

Områdesnummer och namn

1. Spragleröd.
2. Kattamarken vid Gulastorp.
3. Linnéängen.
4. Finjasjöns nordvästra strand.
5. Hässleholmsgården.
6. Mölleröds kungsgård.
7. Magle våtmark - Trollberget.
8. Röinge - Gulastorp

Följande områden är värdefulla, klass II:

- 9 Hovdalaområdet
- 10 Åhusfältet- Almaån
- 11 Kärråkra
- 12 Stoby nordvästra
- 13 Röinge
- 14 Finjasjöns nordöstra strand
- 15 Annedal åsen
- 16 Skyrup bäckravin
- 17 Ekskog Skyrups herrgård
- 18 Göingeåsen centrala
- 19 Gäddastorp sydvästra
- 20 Röinge skola

Punktobjekt av klass II:

Femton lokaler för rödlistade kärlväxter enligt artdatabanken.

Beskrivning av klass I - områdena

Om området har stora värden när det gäller friluftsliv eller kulturhistoria, markeras detta med ett F respektive K efter rubriken.

1 Spragleröd

F K

Beskrivning:

Området ligger på Göingeåsen, som är en mäktig gnejshorst genomskuren av flera diabasgångar. Det finns en basalkupp 0.5 km sydsydväst om Tormestorp. Åsen domineras av hedbokskogar i stort, men i söder finns även ekskog med ask, avenbok och alm. Skogarna har stort värde genom lång kontinuitet.

Områdets magra naturliga förutsättningar har gett upphov till ett extensivt åkerbruk under förhistorisk tid. Det finns åtskilliga fornlämningar främst i form av röjningsrösen, gravrösen, stensättningar och domarringar, som berättar om att området varit en öppen odlingsbygd under brons- och järnåldern. Under historisk tid dominerade betesdriften i dessa trakter.

Spragleröd ligger söder om Tormestorp, på den branta västsidan av Göingeåsen, och är en äldre bokskog i starkt blockig terräng, med många grova träd och död ved. Här finns relativt mycket lind och även grova gamla aspar. Området har lång kontinuitet som skogsmark och har tidigare varit skogsbete. I sluttningen finns alkärr med socklar och flera småbäckar som söker sig ner till ån. Fältskiktet består bland annat av hässlebrodd, lundslok, skogsbingel, gulplister, grönvit nattviol och blåsippan. Området har hög konstant luftfuktighet vilket gynnar lav- och mossfloran. Består även av en hage med blandlöv, väster om ån. Nedanför branten finns alsumpskogar kring Tormestorpsån, med en del öppna partier, där en hävdgynnad flora kunnat leva kvar, med bland annat smörboll, stor käringtand, slåttergubbe och brudborste.

Status: Regionalt intresse för natur- och kulturmiljövård, nyckelbiotop enligt Skogsvårdsstyrelsen.

Utveckling: Kärnområdet i branterna lämnas för fri utveckling liksom alsumpskogen. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och grova träd i hela området. Återupptagen hävd av fodermarkerna. Ingen markberedning inom områdena med fossil åkermark.

2 Kattamarken vid Gulastorp

VÄSTRA DELEN

Beskrivning: Alsumpskog där slutna partier växlar med öppna, starrbevuxna kärr och mindre vattensamlingar. Ställvis finns alar med välutbildade socklar. Bevuxna med stora blåmossekuddar. Rik kärlväxtflora.

Speciella naturvärden: bukettformigt växtsätt, mosaikartat, hög och jämn luftfuktighet, stillastående vatten, klen död ved, lövträdsocklar och liggande död ved av lövträd. Arter: klippfrullania (mossa), glansfläck (lav), blåmossa, kärrbräken, rankstarr, skärmstarr, gulsippa, bäckbräsma, ormbär och storrams.

Status: Nyckelbiotop enligt skogsvårdsstyrelsen.

Utveckling: Området har stora biologiska kvalitéer och bör undantas från skogsbruksåtgärder, fri utveckling.

ÖSTRA DELEN

Beskrivning: Före detta betad hagmark bevuxen med avenbok, hassel, vidkroniga, grova ekar och björkar. I beståndet ingår också alm, ask, vårtbjörk, sälg, lind, apel, fågelbär, rönn, asp. Hägg och hagtorn- ett mycket artrikt såväl träd- som buskskikt. I området förekommer odlingsrösen. Framförallt ekarna hyser rik påväxt av lavar bland annat olika knappåslavar. Det finns mycket död ved i området.

Status: Objekt med naturvärde (enligt Skogsvårdsstyrelsen).

Utveckling: Skogsskötsel som gynnar ekarna är positivt, men det är också av vikt att behålla artvariationen.

3 Linnéängen

F

Rekreativsvärdet i området är mycket högt. Det är nära till tätorten och framförallt Linnéskolan.

VÄSTRA DELEN

Beskrivning: Området består av blandskog av hedtyp, med tall, björk och ek, men även sälg, brakved och lönn. Föryngring och skiktning är relativt god. I fältskiktet finns bland annat blåsippa och gulplister.

Utveckling: Öka mängd död ved, spara evighetsträd, tillgodose föryngring. Ersätt på sikt med ädellöv.

CENTRALA DELEN

Beskrivning: Området utgörs av en igenväxande trädbärande hagmark som tidigare varit betesmark. Buskskiktet är rikt, med bland annat fläder, nypon, björnbär och hallon. I fältskiktet finns till exempel backsippa, brudbröd, bergmynta och ängsvädd. I området finns sandödlor.

Utveckling: Området kan bli en fin hagmark. Det behöver då röjas på sly och efterbetas eller slås. På våren behöver man räfsa bort grenar och löv (faga).

ÖSTRA DELEN

Beskrivning Området består huvudsakligen av alkärr och gamla torvgravar med ung björk, mycket rika på död ved. I fältskiktet finns blåsippa. Mindre hackspett häckar troligen i området. Relativt bra åldersammansättning på skogen.

Utveckling: Spara evighetsträd. Gynna ädellöv.

4 Finjasjöns nordvästra strand

Beskrivning. Vid Finjasjöns västra strand finns en stor och sammanhängande strandskog, som har ett rikt fågelliv. Al dominerar med inslag av bland annat ask och hägg. Området är ornitologiskt intressant. Bland de häckande fåglarna märks flera par mindre hackspett. Det finns ett fågeltorn vid Finja badplats.

Status: Regionalt intresse för naturvård.

Utveckling: Spara gamla träd och död ved i strandskogen.

5 Hässleholmsgården F, K

3 (hänvisar till delområden i nyckelbiotopsinventeringen)

Beskrivning: Litet område i sydväst bevuxet med gamla bokar av sämre kvalitet. Enstaka högstubbar med vedsvampar. Övriga trädslag utgörs av björk och tall. En hel del yngre gran är på väg upp.

Status: Objekt med naturvärde enligt Skogsvårdsstyrelsen.

Utveckling: Fri utveckling med undantag av gran, som bör avvecklas efter hand.

4

Beskrivning: Markerad kulle i väster med gammal bok, ek och tall, samt enstaka gran, rönn och bok. I området ingår ett fuktstråk med al och enstaka bok och någon gammal ek. Exempel på arter: rostfläck (lav) och gammelgranslav.

Status: Nyckelbiotop enligt Skogsvårdsstyrelsen.

Utveckling: Undvik åtgärder i fuktstråket. Spara evighetsträd. I övrigt gynna ädellövträd.

5

Beskrivning: Här, precis väster om Hässleholmsgården, finns såväl lövskogsområde med fuktigare partier med al och äldre ekar och bokar, friskare område med grova ekar och bokar, alkärr där alarna står på socklar. Enstaka

högstubbar och lågor finns i området. Exempel på arter: glansfläck (lav) och gammelgranslav.

Status: Objekt med naturvärde enligt Skogsvårdsstyrelsen.

Utveckling: Områdets skötsel bör inriktas på att gynna storträden, men också att behålla flerskiktningen och artvariationen. Inga åtgärder i kärret. Skapa mer död ved. Hålla efter sykomorlön, druvfläder och gran.

6

Beskrivning: I sydost, utefter den gamla landsvägen, växer ett flertal mycket grova, spärrgreniga gamla ekar. Lind finns i området.

Status: Nyckelbiotop enligt Skogsvårdsstyrelsen..

Utveckling: Grova träd hyser en fauna och flora som är beroende av ljus och värme, varför en viss röjning på marken runt stammarna är nödvändig.

6 Mölleröds kungsgård

K

Beskrivning: Lövlund med ek, bok, avenbok. Det finns ett stort antal äldre, mycket grova, vidkroniga ekar i hagmark och kring gården.

Gården har fungerat som ryttmästarboställe. Strax söder om gården ligger lämningar av en försvarsanläggning med vallgrav och en del äldre träd. Här finns värdefull hävdberoende flora.

Söderut ligger ett lundområde med äldre vidkroniga träd. Genom området rinner Almaån. Den gamla åfåran utgör en värdefull våtmarksmiljö.

Status: Kungsgården är byggnadsminnesmärkt

Utveckling: Fortsatt hävd för att bevara de gamla fristående träden, se till att de är riktigt friställda och att efterföljare till dem finns. Även marken kring försvarsanläggningen bör hävdas. Viktigt att död ved bevaras.

Areal: 10 ha.

7 Magle våtmark-Trollberget

F, K

MAGLE VÅTMARK

Beskrivning: Våtmarken är anlagd 1995 i ett naturligt sankområde. Den utgör ett femte steg till reningsverket. Innan våtmarken anlades var området en delvis igenvuxen mossmark. Idag är djur- och växtliv rikt. Ett axplock av de växter som hittats här: stor igelknopp sumpfräne, svärdsilja, kvarngröe, rosendunört, rävsstarr och slokstarr.

Fågellivet blev snabbt rikt och 150 arter noterades under de två första åren. Några av de häckande fåglarna har varit: skrattnås, smådopping, gråhakedopping, rörhöna och mindre strandpipare.

Rekreativsvärdet är stort och Skåneleden går genom området.

Utveckling: Hävda som äng, slå växtligheten på sensommaren.

Areal: 30 hektar varav 20 hektar vattenyta.

TROLLBERGET

Kring Trollberget på norra delen av Göingeåsen finns fyra skogsområden som klassats som nyckelbiotoper. Övrig beskrivning av Göingeåsen se Spragleröd.

Område 10 (hänvisar till delområden i nyckelbiotopsinventeringen)

Beskrivning: Ett område i nordväst består av ädellövnaturskog med lövrika skogsbryn, spärrgreniga grova träd, stengårdsgård och en torpruin. Här finns enstaka ekar, enstaka grov bok och skogslind, torrträd, berg i dagen med en lodrät yta som vetter mot norr, vilket gör att den hyser rikligt med lavar. Bland intressanta arter kan nämnas västlig hakmossa.

Utveckling: Fri utveckling.

Areal: 0,7 ha.

Område 11

Beskrivning: Blockrik bergknalle i norr bevuxen med gamla bokar, med påväxt av bland annat bokvårtlav och klippfrullania (mossa). I fältskiktet finns ljusgrön hundäxing.

Utveckling: Fri utveckling.

Areal: 0,8 ha.

Område 12

Beskrivning: Blockig rasbrant i söder dominerad av bok och avenbok, med en del liggande död ved och en stengärdsgård.

Utveckling: Fri utveckling.

Areal: 0,3 ha.

Område 13

Beskrivning: Källpåverkat område i väster med rännil, delvis bevuxet med klibbal. Antydning till sockelbildning på stammarna. Låga av ädellövträd. Gammalt lövträd. Rikt fältskikt med bland annat skärmstarr, gullpudra, dvärghäxört, kärrfibbla och klippfrullania (mossa). När det gäller lavar finns glansfläck i området.

Utveckling: Området är känsligt för körning med maskiner. Fri utveckling.

Areal. 0,9 ha.

Status för samtliga områden: Regionalt intresse för natur- och kulturmiljövård. Nyckelbiotoper enligt Skogsvårdsstyrelsen.

8 Röinge-Gulastorp

K

Beskrivning: Området utgörs av ett ålderdomligt, mosaikartat och välskött odlingslandskap, med framförallt betesmarker och åkrar. Det finns en enefälad och en öppen hagmark som bedöms värdefulla för floran. Här finns enstaka dungar med ädellövträd och enstaka grova fristående träd, bland annat ask, bok och ek. Det öppna odlingslandskapet sträcker sig österut förbi Ignaberga.

Gulastorp består av blandad bebyggelse och därför är husen av varierande kulturhistoriskt värde. Vackra och karaktäristiska gårdar finns dock. Här finns många välbevarade, mycket välgjorda och väl synliga stengärdgårdar.

Status: Regionalt intresse för bevarande av odlingslandskapet, två Ängs- och hagmarksobjekt av klass III.

Utveckling: Bevara landskapet öppet. Särskilt viktigt är att betesmarkerna betas.

Beskrivning av ett klass II-område

9 Hovdala slottsområde

F, K

Beskrivning: Söder om Finjasjön ligger ett stort fd militärt övningsfält kring Hovdala slott. Genom en reglering av sjön vid sekelskiftet torrlades stora delar av området. Landskapet höjer sig mot Mätterödsåsen i väster med omfattande bokskogar. Den extensiva betesdriften och militärens markslitage har gjort att många hävdberoende arter har kunnat leva kvar. Förekomsten av äldre bokskog

med lång kontinuitet har också skapat förutsättningar för en rad skogsarters existens.

Fågellivet är rikt i området med bland annat forsärla, kungsfiskare, rosenfink och blå kärrhök (vintertid). Bland intressanta insekter kan nämnas två fjärilar björksnabbvinge, glansspinnare och Olssonskalbagge.

Trädgård och park kring slottet hyser mycket grova ekar och bokar samt dessutom ett stort antal sällsynta kulturväxter.

Talrika stenåldersboplatser, rösen, en hållristningslokal och olika stensättningar berättar om en rik bosättning och en öppen odlingsbygd under en stor del av vår förhistoria.

Hovdala omnämns som sätesgård i medeltida källor och den ursprungliga gården ska ha legat öster om den nuvarande. Hovdala är idag en trelängad slottsanläggning, som bibehåller mycket av den ursprungliga 1500-talskaraktären. Anläggningen har varit omgärdad av en vallgrav, som det fortfarande finns spår kvar av. Ekonomibyggnaderna är oregelbundet placerade kring en stor gårdsplan och är huvudsakligen uppförda i gråsten. De binds samman av ett mäktigt porttorn, troligen från 1500-talet. Söder om slottet finns rester av en och flera välbevarade torp. Strax sydväst om slottet finns ruinen efter ett ej fullbordat åttkantigt bibliotek från 1790-talet.

Status: Regionalt intresse för natur och kulturmiljövård, nyckelbiotop enligt Fortifikationsverket.

Utveckling: Bevvara den skogliga kontinuiteten med död ved och grova träd framförallt runt slottet. Betesmarkerna bör hävdas så att en hävdgynnad flora bibehålls. Slottsmiljön bibehålls intakt. Området runt slottet hålls öppet. Viktigt att slottet får dominera landskapet och ha kontakt med sjön. Hovdalaån norr om slottet kan göras meandrande med anslutande åtmarker (översilningsmarker).

Kommentarer kring friluftsliv samt fornminnen

Det finns inga skäl att rekommendera inskränkningar för friluftsliv i något områden, förutom en generell hänsyn till fåglars häckningsperiod. Det finns ett antal områden, som ur kulturhistorisk synpunkt kan vara lite känsligare utifrån den kända fornlämningsbilden, se bilaga 2.

Gröna kilar, karta Grönplan (bifogad).

De gröna kilar som redovisas på bifogad karta är förslag till övergripande stråk via vilka kontakten mellan staden och värdefulla natur- och rekreationsområden ska utvecklas.

Grönstråk, karta Grönstråk (bifogad).

Gröna stråk är de gröna kilarnas fortsättning in i staden. De binder samman parker, skolor, bostadsområden, arbetsplatser och centrum med de gröna kilarna liksom ekrarna i ett hjul.

Parkernas kvalitet och utveckling

Avsnittet om parkernas kvalitet och utveckling och stadsdelskartorna har utarbetats av Landskapsarkitekterna Kerstin Torseke Hulthén och Hanna Thelin, Landskapsarkitekt Kerstin Torseke Hulthén AB i samråd med kommunekolog Pernilla Olsson, stadsträdgårdsmästarna Göran Mohager och Gunnar Swärd. Förslag till nya vattendrag har lämnats av ingenjör Ibb-Ohve Olsson tekniska kontoret

Inledning

Park och grönska är viktigt för staden och för vårt välbefinnande av flera anledningar. Modern forskning visar att vi faktiskt mår bättre och tillfrisknar fortare efter sjukdom om vi kan titta på eller röra oss i gröna områden. Men det räcker inte med bara grönska, vi behöver också staden med kultur och sociala kontakter för vårt välbefinnande.

Trädgården och parken är av tradition ett grönområde som formats av människan. Paradiset som alla drömmer om är en trädgård. Det finns många nyttoträdgårdar men anläggningar som endast är till lyst – att njuta av är lika viktiga. Trädgårdskonstens historia avspeglar sig i parker från olika epoker. Det finns strikta barockparker som står i kontrast mot renässansens pastorala landskap och de engelska parkerna som har naturen som förebild.

I Sverige var järnvägsbyggandet viktigt för parktraditionen, man ville på grund av brandrisken med gnistor från ångloken inte bygga hus för nära järnvägen. Intill varje station fanns en järnvägspark oftast en stilanläggning med mycket blommor och rabatter. Hässleholm växte upp kring järnvägen och hade en fin järnvägspark där busstationen ligger idag. Stadsparken, Djupadalsparken och Hembygdsparken är stadens äldsta parker. De vittnar om olika parktraditioner där stadsparken var en stilpark medan hembygdsparken är en typisk representant för nationalromantiken och byggd i samma anda som Skansen.

Bedömning

Det finns flera olika metoder att beskriva vad parkerna innehåller och hur vi upplever dem. En metod är att beskriva dem utifrån vem som bor nära och hur stora de är enligt vad som beskrivits på sid 14. En annan är den metod som Patrik Grahn utarbetat i sin forskning på Sveriges Lantbruksuniversitet. Den utgår från upplevelsen av parken. Enligt den finns åtta olika parkkaraktärer:

1. Den vilda
2. Artrikedomen
3. Rofylltheten
4. Skogskänslan
5. Festparken
6. Prydnadsvärdet
7. Lekvänligheten
8. Idrotten

Alla karaktärer behöver inte finnas representerade i varje stadsdel, men invånarna i staden bör ha tillgång till alla dessa karaktärer någonstans i staden. Flera av dem kan finnas representerade i samma park.

Båda dessa synsätt har präglat beskrivning och utvecklingsförslagen som redovisas tillsammans med stadsdelskartorna.

Behov av förändringar

Parkerna bör i samband med eventuella förändringar studeras djupare. Växter är ett levande material och samhället och därmed kraven på parken förändras ständigt. Det krävs att parken följer utvecklingen och inte betraktas som statisk. De boende i parkens närhet styr behovet av lekplatser, bollplaner, sittplatser med planteringar.

Stadens entréer och representativa stadsrum i centrum och även i vissa ytterområden ska ha en högre standard än t ex skyddsremсор och grönstråk i mer perifera lägen. Det bör dessutom finnas en variation mellan parkernas innehåll i varje område och gränsen mellan park och natur är inte knivskarp utan många mellanformer och kombinationer förekommer.

Vatten förekommer i några parker. Det finns dagvattenledningar och kulverterade vattendrag på flera ställen. Där det är möjligt att leda vattnet i öppna diken och anlägga fördröjningsmagasin eller våtmarker finns mycket att vinna. Vattnet renas innan det når recipienten, flödet i ledningarna blir mindre och jämnare, den biologiska mångfalden ökar liksom upplevelsen och variationen i parken.

Skötsel

Parkskötsel bygger på en tradition där allt ska vara prydligt och välkött. Det finns också en tradition att ta tillvara naturmark som sparas och anpassas till området i samband med utbyggnad. På senare tid har ekologiska värderingar och målet att öka den biologiska mångfalden resulterat i att ny natur anläggs och att dagvattnet i allt större omfattning ses som en resurs och inte bara ett problem i parksammanhang.

Det är viktigt att bevara alla typer av parker och att förstå att både naturmarken och den välskötta parken med hortikulturella - främmande växter och strikta planteringar har ett värde.

Det vi kallar natur är egentligen ett odlingslandskap präglad av människan som odlat spannmål, foder eller skog. Parker med naturkaraktär kräver inte så stora skötselinsatser då parken är uppvuxen som en traditionell park. Nyanlagda parker är dock alltid skötselkrävande.

Det är viktigt att ha ett tydligt mål för parkernas utveckling, med skötselinsatser kan den styras åt helt olika håll. Med felaktig skötseln kan stora värden gå förlorade. Naturparkerna sköts med t ex ekblandskog eller hagmark med hassel som mål i enlighet med naturvårdsmålen. Generellt gäller att naturmarken ska ha en varierad åldersfördelning så att det finns både unga och gamla träd. I lämpliga lägen ska även döda träd och död ved lämnas för att gynna bl a insekter och insektslevande fåglar. Alltför välstädade parker är ett hot mot den biologiska mångfalden.

Ur trädgårdssynpunkt och arkitektonisk synpunkt finns det parker som kräver en helt annan skötsel. Klippt gräs, sommarblommor, perennrabatter, formklippta träd och häckar är också viktiga inslag i stadsbilden och i parkerna. Naturmarken innehåller växter av inhemskt ursprung, i en kulturpark är det däremot fritt fram att använda främmande sorter och arter.

Grönplanen ska vara ett instrument för att planera skötseln så att insatserna kan planeras och utnyttjas på rätt sätt.

Stadsdelskartorna

Stadsdelskartorna visar planlagd parkmark inom 18 av stadens stadsdelar. Det finns dessutom grönområden på kyrkogårdar, skolgårdar, idrottsplatser, i trädgårdar och stora grönområden som inte är planlagda.

Parkerna har inventerats och det flesta beskrivs i avslutning till kartorna. Parkernas huvudkaraktär och viktigaste innehåll beskrivs. Där förändringar bedömts önskvärda utifrån parkens eget innehåll, utifrån helhetssynen på stadsdelen eller hela staden har detta föreslagits i texten.

Parkerna har klassificerats enligt yta och avstånd från bebyggelse som beskrivs på sid 14, men även parkernas betydelse för kringboende har vägts in.

Stadsparken har betydelse för alla som bor i staden, den speglar en parktradition och den har ett större innehåll med mer blomsterrabatter, exotiska träd, konst mm än vad den vanliga parken har.

Stadsdelsparken är en samlingsplats för stadsdelen. Det finns lekplatser och sittplatser. Parken är välskött och bör ha en väl utvecklad park-eller naturkaraktär.

Granskapsparken är den vanliga parken gärna med mycket naturmark där barnen kan leka och som inbjuder till promenader. Granskapsparkerna utgör tillsammans med stads- och stadsdelsparkerna stommen i de gröna stråken.

Övrig parkmark är skyddsområden och annan parkmark som inte nyttjas speciellt. Det hindrar inte att de kan ha stor betydelse för den biologiska mångfalden och för stadsmiljön i sin helhet. Ofta består de av klippt gräs och skulle kunna bli betydligt innehållsrikare.

En stor del av parkerna består av naturmark som dessutom ingått i naturinventeringen, dessa har inte beskrivits djupare. Målet för naturområdena är en fortsatt utveckling av den naturtyp eller den odlingsform de representerar. Naturinventeringens värdering av områdena finns redovisad med sneda ränder som raster på kartorna.

Områden som inte är parkmark finns i vissa fall med i beskrivningarna och markerade med text på kartorna.

Grönstråk

Parker och grönområden i och kring staden binds samman av grönstråk. Dessa kan följa cykelvägar, villagator eller alléer. De ska fungera både för växter, djur och människor och det bör finnas växtlighet intill stråken. Kritiska punkter uppstår där stråken korsar så kallade barriärer. Det kan vara järnvägen, annan trafikerad gata eller ett vattendrag. Vissa barriärer stoppar både växter och djur, andra är en risk för de människor som ska passera. Målet är att det ska finnas gröna stråk att följa till skolor, arbetsplatser, centrum och ut i naturen.

Stadsdelsplaner

BOKALYCKAN

Invånare	1759 personer
Andel grönyta	56 m ² / invånare, 11% av total planlagd areal
Bebyggelse	Villabebyggelse och flerfamiljshus.
Offentligservice	Skola, 4 barndaghem och 2 äldreboende.
Parkmark	Parkerna i stadsdelen ligger spridda. Alla har tillgång till park men av varierande kvalitet och funktion.
Grönstråk	Stadsdelen avgränsas av Helsingborgsvägen i söder och Vankivavägen i öster. Båda är starkt trafikerade. En gång- och cykelbro leder över Vankiva vägen till Bokeberg.
Utvecklingsförslag	Bokalyckan bör utvecklas som stadsdelspark och eftersom parkmarken är begränsad bör även Ljungbacken utvecklas. Bind samman parkerna och skolorna med grönstråk. Trädplantera Tränggatan och Drottninggatan, utveckla samtidigt den odefinierade korsningen där dessa gator möts till en vacker plats med god trafikföring och rumsbildande träd.

DELOMRÅDEN

- 4** **Gökrosparken** är en naturpark dominerad av björk belägen i anslutning till flerfamiljshus. Ansluter till GC-bron över Vankivavägen och är därför en viktig länk i grönstråket.
- 5** **Ljungbacken** är ett naturområde med inslag av ädellövskog, framför allt ek. Utveckla parkens innehåll med tanke på att den ligger i ett område med lite park och många invånare.
- 6** **Bokalyckan** ligger centralt i stadsdelen och innehåller lekplats med pulkabacke. Den har en stor utvecklingspotential. Skapa rumslighet med buskar och inför småskaliga perennplanteringar för att förstärka parkens upplevelsevärden.
- 7** Park med träd i klippt gräs ligger intill en förskola. Parken vetter huvudbyggnaden på T4. Förstärk stråket med en allé längs Tränggatan.
- 8** **Lövkullen** är ett ädellövskogsparti som utgör en viktig länk i grönstråket mot Fredentorp. En GC-väg behövs mellan GC-bron och Gethornskroken.

- 9** **Granhöjden** består av blandskog med en stor skidbacke och utsiktsplats.
- 10** Parken som är ett ädellövskogsparti delas av stadsdelsgränsen. Området är stört av buller från Helsingborgsvägen.
-

BOKEBERG

Invånare	2161 personer
Andel grönyta	17 m ² / invånare, 6 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Består till största delen av flerfamiljshus men även villor.
Offentlig service	Äldreboende, skola och kyrka.
Parkmark	Parkerna innehåller både natur och anlagd park som bildar ett grönt stråk genom området. Det finns endast en lekplats i norr, i söder är barnen hänvisade till lekplatser på gårdarna. Tillgången till grönområden är begränsad.
Grönstråk	Stadsdelen är omringad av starkt trafikerade gator och stationsområdet. Gångbron över järnvägen förbinds av ett grönt stråk med GC-bron i väster.
Utvecklingsförslag	Høj kvalitén på parkerna generellt eftersom arealen är liten. Andelen gamla träd i parkerna är hög. Skapa utrymme för föryngring och komplettera med buskar.

DELOMRÅDEN

11	Naturmark med björk och tall belägen mellan flerfamiljshus. Gränsen mellan privat och allmänt känns diffus. Parken är ett komplement till gårdarna men tillgängligheten begränsas av ett staket i väster.
12	Brunnsparken består av en gräsmatta med en rad lindar längs gatan. Parken bör utvecklas.
13	Park med stora träd i klippt gräsyta, gallra och komplettera med sittplatser och buskar.
14	Kungstorget saknar rumslighet och ett skydd mot gatorna. Parken är bullerstörd. Ge lekplatsen stöd och skapa rum med hjälp av buskar och annan undervegetation. Ge några träd plats att utvecklas.
15	Nyköbingsparken har en rumslighet av träddungar. Sittplatsen är i behov av översyn.
16	Naturmark som är en del i ett grönstråk och som är viktig att bibehålla då området hyser den rödlistade dvärgseradellan.
17	Björkar på en grusyta som håller på att växa igen. Området bör utvecklas till en park med vistelseytor.

CENTRUM

Invånare	2952 pers
Andel grönyta	30 m ² / invånare, 14 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Blandad bebyggelse, bostäder och centrum bebyggelse.
Offentligservice	Skola, 4 barndaghem, 3 äldreboende.
Parkmark	Stadsparken och Hembygdsparken är centrala parker med besökare från hela staden. Kyrkogården är också ett stort grönområde med sociala, kulturella och ekologiska värden.
Grönstråk	Centrum är navet i systemet av grönstråk. Gator och torg innehåller mycket träd, blommor och konst. Stadsdelen omges av trafikerade gator och stationsområdet. Viaduktgatan – Röingegatan delar stadsdelen och stadsparken i två delar. Utveckla grönstråk mellan Stadsparken och Tingshusbacken.
Utvecklingsförslag	Arbeta för att stadsparkens delar förenas igen. Behåll den höga standarden på skötsel med blomsterplanteringar och urnor i parker och på gator och torg. Trädplantera Kristianstadsvägen. Utveckla Eckenfördeparken.

DELOMRÅDEN

---

60 och 61	Stadsparken är stadens traditionella stadspark med trädplanteringar och blomsterrabatter. Då Viaduktgatan byggdes delades parken i två delar den stympades och blev mer bullerstörd. I parken finns en gång- och cykeltunnel som förbinder torget och centrum med stadsparken och tekniska skolan. Se över planteringar, platser och stråk så att parken åter blir en helhet med hög arkitektonisk standard. Parkens framtida omfattning föreslås bli östra delen av Tingshusbacken, Lövgatans nuvarande parkering och södra delen av nuvarande stadsdelsparken.
62 och 63	Hembygdsparken är en nationalromantisk park med djur, gamla byggnader, vatten, lek och natur längs en rullstensås. Parken är ett välbesökt utflyktsmål för hela staden. Förstärk parkens rumslighet och behåll dess karaktär. Respektera den rödlistade grusnejlikan.
64	Snapphaneparken med stora träd i klippt gräs ligger i ett område med flerfamiljshus. En fin hängbok bör få plats för kronans utveckling. Förnygra trädbeståndet och komplettera med buskar och blommor för att öka rumsligheten.

65

Eckenfördeparken är stenlagt med upphöjda planteringar. Den ligger mycket centralt omgiven av flerfamiljshus. Höj kvalitén och utveckla en "pocketpark" - en liten oas i staden.

DJUPADAL

Invånare	480 pers
Andel grönyta	125 m ² / invånare, 11 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Blandad stadsbebyggelse med bl a flerfamiljshus och institutionsbyggnader.
Offentlig service	Förskola, skola, 2 äldreboende och sjukhus.
Parkmark	Djupadalsparken har karaktären av stadspark. Andelen parkmark är begränsad men sjukhuset och Linnéskolan innehåller också mycket värdefull grönska.
Grönstråk	Förstärk och utveckla ett grönstråk mellan Djupadalsparken och sjukhuset som fortsätter till både Galgbacken och Hembygdsparken.
Utvecklingsförslag	Bibehåll och utveckla kvaliteterna i Djupadalsparken. Bevara och utveckla också kvaliteterna i de grönområden som inte är parkmark.

DELOMRÅDEN

- 58** **Djupadalsparken** är en av de parker som kan kallas stadspark eftersom den nyttjas av boende i hela staden. Gräsmattor och planteringar har en hög standard där trädgårdsmästartraditionen hålls vid liv. Djupadalsparken är en innehållsrik park med bl.a. lekplats, barntrafikskola, bollplan och sittplatser. Växtmaterialet består bl a av stora rododendronbuskage och björkar.

Behåll den höga skötselnivån och utveckla kvalitéerna i parken.
- 59** **Lärbroängen** är ett parkområde som omger bollplanen, Mattiasvallen. Utveckla ett skogsbestånd av den sly som börjar växa i parken.
-

EKEDAL

Invånare	686 personer
Andel grönyta	38 m ² / invånare, 7 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villabebyggelse från 60-70- talet.
Offentligservice	-
Parkmark	I stadsdelens norra del finns ett naturområde med värdefull ädellövsskog. Bäckhagsparken som är stadsdelens enda park med parkkaraktär, har en stor potential som bör utnyttjas bättre. Andelen parkmark är förhållandevis liten men ändå tillräcklig med tanke på att stadsdelen helt består av villabebyggelse och i norr gränsar till naturområden.
Grönstråk	Längs Norra Kringelvägen växer en vacker lindallé, Stobyvägen och Norra Kringelvägen är barriärer där korsningarna med grönstråken sker i plan.
Utvecklingsförslag	Utveckla och ta tillvara på Bäckhagsparkens möjligheter. Förbättra kontakten mot norr med en säker korsning över Norra Kringelvägen.

DELOMRÅDEN

- 34** **Bäckhagsparken** består av stora träd i klippt gräs. Undervegetation saknas helt vilket gör att parken känns öppen och kan överblickas från en punkt. Komplettera med häckar och buskage för variation och för att skapa platser för möten, lek och gemenskap. Ge samtidigt de stora träden, i första hand ekarna, plats att utveckla kronorna.
- 35** **Vallbacken** utgörs av ängsmark med enstaka traddungar. Bevara området som ängsmark.
- 36** Träd i klippt gräs mellan gata och g/c- stråk som formar en allé längs Norra Kringelvägen vilket tillför mycket till gaturummet.
-

FINJA

Invånare	652 personer
Andel grönyta	69 m ² / invånare, 7 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villabebyggelse främst från 50-60-talet.
Offentligservice	2 förskolor, 2 fritidshem, skola, idrottshall, bygdegård.
Parkmark	Stadsdelen innehåller främst naturparker. Den parkmark som inte är natur består av klippt gräs. Tillgången till parkmark är god men naturmark med lövskog dominerar.
Grönstråk	Järnvägen är en barriär. En undergång finns vid Tyringevägen. Ledningsgatan genom orten är ett grönstråk som inte är parkmark och där det växer mest lövsly.
Utvecklingsförslag	En av parkerna bör utvecklas till en stadsdelspark med samlingsplats för de boende och som kontrast till naturen.

DELOMRÅDEN

80, 81 och 82	Lövskog som ramar in entrén till orten.
83	Området består av klippt gräs och något enstaka träd. Planteras med träd och buskar för att höja områdets kvalitet.
84	Lekplats med kulle som ligger i en park med klippt gräs. Parken saknar rumslighet. En komplettering med buskage, träd och sittplatser skulle öka variationen och upplevelserna av parken.
85	Lövskog med höga naturvärden och gångstig ut mot skogen.
86	Lövskogsdunge.

FREDENTORP

Invånare	1090 personer
Andel grönyta	47 m ² / invånare, 12 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Består till största delen av flerfamiljshus men även villor.
Offentlig service	Skola och förskola
Parkmark	Venaparken är sliten men innehållsrik. Den ligger nära ett daghem. Den västra delen av stadsdelen har god tillgång till grönområden. I öster är situationen sämre, här finns bara Soneparken. Båda parkerna är i behov av kompletteringar.
Grönstråk	Grönängsskolan och Venaparken förbinder via GC-bron Hässleholmsgården och naturområdet i väster med centrum. Kristianstadsvägen - Helsingborgsvägen är en barriär som delar av stadsdelen från övriga tätorten. Hovdalavägen delar stadsdelen i två delar. Från Soneparken leder ett värdefullt grönstråk till Doktors backe. Hovdalavägen kantas av en allé.
Utvecklingsförslag	Utveckla och ta till vara på den potential som finns i Venaparken. Utveckla även Soneparken. Plantera alléträd längs Helsingborgsvägen. Utveckla ett grönstråk mellan parkerna med säker övergång vid Hovdalavägen.

DELOMRÅDEN

---

18 och 19	Naturmark bestående av ädellöv, där bok och ek dominerar. Parken har stora upplevelsevärden och är även en viktig länk i det gröna stråket.
20	Naturmark intill järnvägen kontakt ut till omgivande natur/strövområden.
21	Venaparken har ett rikt och varierat innehåll, med bl. a. lekplats, damm, konstverk och asfaltplan, men upplevs som sliten. Behåll parkens många funktioner och rusta upp den.
22	Västertorg avgränsas med ståtliga oxlar mot rondellen. Parken är sliten och bullerstörd. Förbättra miljön vid sittplatserna.
23	Soneparken ligger isolerad mellan bostäder och industrier. Buskagen i norr avskärmar mot industrierna. Lekplatsen är borttagen, därför bör parkens standard höjas med mer växter.
24	Rondellen är en central plats i staden med träd och blommor.

GÄDDASTORP

Invånare	655 personer
Andel grönyta	215 m ² / invånare, 16 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villabebyggelse dominerar men några flerfamiljshus från 80-talet finns också
Offentligservice	Skola, 3 äldreboende, koloniområde.
Parkmark	Bebyggelsen i stadsdelen är insprängd i naturmarken vilket gör att naturen, där ädellövskog med ek dominerar, känns nära i hela stadsdelen. Mellan Finjagatan och Almaån ligger ett rekreativområde med motionsspår som fortsätter norr om ån.
Grönstråk	Stadsdelen genomkorsas av en stor park. Finjagatan är en barriär som korsas i plan, norrut har området kontakt med den "gröna kilen" mot Almaån.
Utvecklingsförslag	Tillgodose de sociala aspekterna med sittplatser och träffpunkter i parken med tanke på att här finns flera äldreboenden.

DELOMRÅDEN

- 1 och 2** Naturmark längs Helsingborgsvägen som består av lövskog. Området är bullerstört.
- 3** Stor sammanhängande park som består av ädellövskog där eken dominerar. Längs de asfalterade gångarna klipps gräset på en meters bredd. Tillgängligheten i skogen i övrigt är begränsad på grund av mycket sly. Det finns en lekplats inbäddad i grönska som tillsammans med skogen är ett spännande lekområde. Utanför parken finns också en skidbacke och en asfaltplan som kan spolas till isbana.
- Möjligheten att göra enkla stigar bör ses över samtidigt som släta gångar anpassade för äldre och många sittplatser bör finnas i anslutning till äldreboenden.
-

KRISTINEHEM

Invånare	724 personer
Andel grönyta	91 m ² / invånare, 14 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villa bebyggelse från 50-talet.
Offentligservice	2 förskolor, skola.
Parkmark	Stadsdelen innehåller främst naturparker med höga naturvärden. Det finns rikligt med grova träd som bör friställas och få efterföljare. Parkerna ligger spridda men arealen är liten. Med hänsyn tagen till villatomterna är dock tillgången på grönska god, men lekplats saknas.
Grönstråk	Ekedalsparken är ett värdefullt grönstråk som leder fram till Läredaskolan och som är skolväg för många barn. Stråket leder via villagator över järnvägen mot centrum och mot Kärråkra rekreativsområde
Utvecklingsförslag	Parkeringen vid tivoliparken bör trädplanteras, den förtar intrycket av ekbacken. Anlägg en lekplats och utnyttja samtidigt närheten till naturmarken som lekmiljö.

DELOMRÅDEN

- 31** **Ekedalsparken** är en varierad blandskog med inslag av barr. Gångstråk med sittplatser anknyter till skolan. Området är en stor tillgång både som skolväg och pedagogiskt inslag i skolans arbete. Bibehåll de höga naturvärdena och trygga återväxten av riktigt grova träd.
- 32** Naturpark med upptrampade stigar och en mindre bollplan i gräs. Lämplig park att anlägga en liten lekplats i.
- 33** **Tivoliparken** består av en ekbacke med höga naturvärden bl. a. finns mycket grova stammar vilket är ovanligt i så centrala lägen. Friställ de grova träden och spara träd som på sikt kan bli mycket grova. Det krävs en återväxt av grova träd bl a för att gynna insekterna.
Parken innehåller också en stor grusyta för parkeringen. Parkeringsplatsen ger ett för ovårdat intryck som bör åtgärdas med trädplantering och eventuellt häckar.
-

LJUNGDALA

Invånare	3151 personer
Andel grönyta	124 m ² / invånare, 32 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Största delen av villor men även flerfamiljshus.
Offentligservice	Skola, 2 förskolor, äldreboende, och vårdcentral.
Parkmark	Parkmarken i stadsdelen består av naturmark och parker av traditionell typ. Standarden är hög med stora arealer där både välskötta grasmattor, ängsmark och varierad naturmark finns. Stadsdelen har hög standard med avseende på tillgång till grönområden. Den är planerad med parkstråk mellan bebyggelsegrupperna, där värdefulla områden sparats.
Grönstråk	Behovet av grönstråk är väl tillgodosett.
Utvecklingsförslag	Behålla den goda standarden på parkmarken. Avgränsa lekplatserna med rumsskapande vegetation.

DELOMRÅDEN

37	Naturmark bestående av lövblandskog som ramar in stadsdelen i norr och fungerar som skydd mot Belevägen.
38	En skogsridå som delar av parken i två områden med traditionella gräsytor.
39	Runslingan är ett gångstråk med trädplantering och en lekplats.
40	Sagolunden innehåller en blandning av naturmark med trädjungar, äng och klippta gräsytor. En uppskattad och varierad park.
41	Trebackalångparken - lekplats och bollplan omgivna av öppen mark och ung vegetation som på sikt bör utvecklas till ett lövskogsparti. Breidablick är en gammal gård i parken.
42	Lekplats.
43	Lövskogsparti
44	I parken runt Ljungdalaskolan finns olika typer av aktivitetsytor för, landhockey, pulkaåkning, beach volley och tennis.
45	GC-väg omgiven av klippt gräs och trädjungar.
46	Ledningsgata, öppen mark med vegetation i grupper.

LÄREDA

Invånare	138 personer.
Andel grönyta	2436 m ² / invånare, 10 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Stadsdelen består övervägande av industrier men det finns även bostäder och strövområde.
Offentligservice	Skola.
Parkmark	Industribyggnaderna är insprängda i den omkringliggande naturen där endast en del av området är planlagt. Den gamla soptippen, Belebacken, har varit skidbacke. Genabäcken rinner genom området och omges av naturmarken som domineras av lövträd. Läreda är ett industriområde och den goda tillgången på grönska är av värde för dem som arbetar här.
Grönstråk	Cykelstråk längs Stobyvägen
Utvecklingsförslag	Gör naturmarker mer tillgänglig genom röjning och anlägg eventuellt stigar. Utveckla kontakten mot centrum och ett centralt grönstråk genom området. Vattenkvalitén i bäcken bör förbättras.

DELOMRÅDEN

47	Lekplats som ligger insprängd i skogen med en äng intill.
48	Naturområde kring Genabäcken.
49 och 50	Naturmark mot Norra Kringelvägen
51	Naturmark med ädellövskog, strövstigar och lekplats.
52	Utjämningsmagasin för dagvatten igenväxt med sly och öppet i kanterna. Gynna alen och andra fuktälskande växter.
53	Talldominerad barrskogsbacke.
54, 55, 56 och 57	Naturmark med lövskog

RÖINGE

Invånare	285 personer
Andel grönyta	180 m ² / invånare, 8 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villaområde från 60 – 80-tal.
Service	Skola, barndaghem.
Parkmark	Stadsdelen är planerad med parkstråk mellan bebyggelsegrupperna. I norr och söder finns naturområden med höga värden som inte är parkmark. Grönområdet och parken i söder har stor betydelse för skolan.
Grönstråk	Grönstråken har en välutvecklad struktur och ansluter till den ”gröna kilen” vid Linnéängen.
Utvecklingsförslag	Förstärk stråket från norr till söder genom att öppna det kulverterade diket och skapa en bäck med våtmarker.

DELOMRÅDEN

76	Parkstråk av varierad karaktär med naturmark och gräsytor. Öppna det kulverterade diket och skapa ett vattendrag med strandvegetation.
77	Skogsområde med bl. a. ekar och alsumpskog. Skolstigen följer en gammal fägata. Bevara och utveckla natur- och kulturvärdena som är stora tillgångar för skolan.
78	Liten naturpark för rekreation och avkoppling i anslutning till villorna. Behåll och utveckla karaktären.
79	Bullerstörd ängsliknande gräsmark.

SJÖRRÖD

Invånare	509 pers.
Andel grönyta	473 m ² / invånare, 31 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Äldre sommarstugeområde som sedan 70-talet övergått till året-runt-boende och expanderat.
Offentligservice	Barndaghem.
Parkmark	Parkerna i stadsdelen består främst av naturmark och stranden är den viktigaste tillgången. Det finns även traditionell park med gräsklippa ytor, bollplan och lekplats. Torget är en ängsliknande hörna med tre stor ekar, det är inte park.
Grönstråk	Stranden är ett viktigt grönstråk och det finns flera förbindelser upp mot Garnisonen.
Utvecklingsförslag	Bibehåll och utveckla den befintliga karaktären.

DELOMRÅDEN

101	Naturskog främst löv.
102	Parken består av en lekplats och en dunge med lövträd, längs kanterna finns en inramande häck. Plantera fler träd för att utveckla och ge lite mer variation till parken.
103	Privat naturmark bestående av lövträd som domineras av bok och som ansluter till Garnisonen.
104	Lövskog.
105	Naturskog främst lövträd.
106	Strand med strandäng, naturmark och gles lövskog. Gräset klipps delvis av dem som bor intill stranden. Stranden är ett bra exempel på mark som är tillgänglig för alla samtidigt som de som bor vid sjön har vattenkontakt.

STATTENNA

Invånare	1592 personer
Andel grönyta	105 m ² / invånare, 10 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Huvudsakligen villabebyggelse.
Service	Barndaghem, äldreboende.
Parkmark	Hembygdsparken fortsätter i Göingeparken i ett stråk där naturvärden och naturkaraktär ökar ju längre söder ut man kommer. Tillgången på grönområden är god. I sydväst finns ett område med höga naturvärden som inte är park.
Grönstråk	Det centrala stråket Hembygdsparken – Magle våtmark ansluter till de övergripande ”gröna kilarna”. Det finns två förbindelser under järnvägen mot golfbanan. Bind samman grönområdena via villagatorna.
Utvecklingsförslag	Utveckla Doktors backe som botanisk trädgård eller arboretum. Skapa våtmark längs bäcken. Bevara kvalitén i de grönområden som ej är park i plan.

DELOMRÅDEN

66	Hembygdsparkens delar sammanbinds av en gångtunnel under Kristianstadsvägen. Parkens södra del har naturkaraktär och innehåller en damm.
67	Göingeparken är ett naturområde som följer samma ås som Hembygdsparken. Utveckla stråket.
68	Maglekärrsparken är en delvis anlagd park med bollplan och lekpark, delvis är det naturmark med kärr som är spår av gammal torvtäkt och skog. Parken ligger i förlängningen av samma grusås som går genom Göingeparken.
69	Doktors backe tillsammans med Paradiset har järnvägstraditioner. Här finns arbetarbostäder och här låg SJ's trädgård som försåg södra Sveriges järnvägsparker och stationsträdgårdar med växter. Rester av växtmaterialet finns kvar med udda arter av såväl träd som örter. Området hyser en rödlistad kärlväxt som kräver hänsyn vid skötsel. Utveckla området mot botanisk trädgård eller arboretum.

STOBY

Invånare	728 personer
Andel grönyta	106 m ² / invånare, 16 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villabebyggelse från 60-70-tal.
Offentligservice	2 barndaghem, skola, 3 äldreboende.
Parkmark	<p>Tillgången på parker är god med mycket natur, kvalitén på det som inte är natur är låg. Parkerna är öppna och saknar rumslighet. Det finns inte någon uttalad stadsdelspark utan parkerna är likvärdiga. Det första mötet med Stoby är en stor öde asfaltyta där affären legat.</p> <p>I norr ligger Olahus lantbruksskola med hagmarker av mycket hög klass.</p>
Grönstråk:	<p>Parkerna bildar gröna stråk genom stadsdelen. Två av parkerna mynnar i Olahus hagmarker.</p> <p>Det finns ett motionsspår mellan Stoby och Ljungdala.</p>
Utvecklingsförslag:	<p>I samband med att vägen byggs om kommer det att planteras träd längs infarten.</p> <p>Bearbeta entréområdet med välkomnande vegetation.</p> <p>Satsa på en park som blir stadsdelspark, där statusen höjs med t. ex. perenner.</p>

DELOMRÅDEN

87	Pampig ek i park med kontakt mot hagmarken i norr. Utveckla hagmarkskaraktären.
88 och 89	Lövskog med höga naturvärden. Här rinner en bäck. Utveckla våtmarken.
90	Lövskog med gräsyta mot bebyggelsen. Härifrån leder ett motionsspår till Ljungdala.
91	Öppen park med gräsmatta och lekplats. Utveckla parken som stadsdelspark genom att plantera mer buskar och träd.

T4

Invånare	95 personer
Andel grönyta	705 m ² / invånare, 10 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Gamla regementsområdet inrymmer numera bl. a. bostäder, kontor, skolor för alla stadier.
Offentligservice	Skolor.
Parkmark	Regementsområdet är av kulturhistoriskt intresse. Parkerna vid entrén och Trängplan förstärker områdets karaktär. Längs ån löper ett naturstråk med stora kvaliteter. Det är få som bor i området men parkerna är en stor tillgång för skolorna.
Grönstråk	Stråket över ån ut mot Åhusfältet och längs åns västra sida är viktigt liksom kontakten in mot centrum. Helsingborgsvägen och ån är barriärer som endast kan passeras vid bron respektive övergångsstället.
Utvecklingsförslag	Förbättra kontakten mot centrum.

DELOMRÅDEN

25	Parken är av historiskt och kulturellt värde där regementets prägel finns i bl. a. trädraderna, pollarna som avgränsar mot vägen och i musikpaviljongen. Trafiken påverkar parken både med buller och som barriär. Behåll parkens karaktär och höga skötselnivå.
26	Trängplanen är en parkering omgiven av dubbla lindrader. Mitt på ytan finns en oval plats omgiven av en granitmur. Platsen innehåller konstverk, blomsterplanteringar, bänkar och boulebana. Det är endast marken där lindarna står som är parkmark. Hela platsen är värdefull och dess karaktär bör bevaras och utvecklas.
27	Naturpark i anslutning till skolorna som främst används av elever under raster. Utveckla parken i samråd med skolorna.
28	Klippt gräs med strikta trädrader. Utveckla karaktären av regementsområde.
29	Ädellövskogbestånd som bör bevaras och utvecklas.
30	Naturpark längs ån med höga natur- och upplevelsevärden. Vattenkontakten är viktig och bör utvecklas. tex genom ett gång- och cykelstråk i närheten av ån.

TORMESTORP

Invånare:	1143 personer
Andel grönyta	162 m ² / invånare, 14 % av total planlagd areal
Bebyggelse:	60- 70-tals villabebyggelse.
Allmänservice:	Skola och förskola.
Parkmark:	Parkmarken består till stor del av naturmark. Genom området rinner Fläckebacken från höjden genom skolan och vidare ut i parkerna. Bäckan är en stor tillgång för parkerna
Grönstråk	Ett grönstråk från norr till söder passerar genom parkerna och skolan. Skåneleden passerar förbi Tormestorps Klint ner till Tormestorp och vidare.
Utvecklingsförslag:	Utveckla Jöns-Jöns äng till en stadsdelspark.

DELOMRÅDEN

92	Relativt öppet naturmarksområde med bollplan
93	Gräsmark, löv- och blandskog samt betesmark. Ett par stengärden som bör hållas synliga.
94	Boskog med rikt busk- och fältskikt. Rikligt med grova träd och död ved.
95	Jöns-Jöns äng har höga natur- och upplevelsevärden, särskilt i anslutning till bäcken. Parken används för midsommarfirande. Utveckla parkens kvalitéer och komplettera med rumsbindande buskage mot gatorna.
96	Anlagd park med klippta gräsytor, träd och lekplats.
97	Anlagd park med klippta gräsytor, naturmark och lekplats
98	Ek- och boskog med förekomst av grova träd och död ved.
99 och 100	Naturområde som ansluter mot omgivande natur.

ÖSTERVÄRN

Invånare	1348 personer
Andel grönyta	50 m ² / invånare, 10 % av total planlagd areal
Bebyggelse	Villabebyggelse från 50 - 70-tal.
Service	Restaurangskola, förskolor.
Parkmark	Stadsdelen innerhåller parker och naturmarksområden längs ett stråk genom stadsdelen. Linnéängen och Galgbacken ingår i ett stort naturområde som gränsar till stadsdelen i norr och är stor en tillgång för de boende.
Grönstråk	Centralt i stadsdelen finns ett stråk mellan parkerna och ut mot den "gröna kilen".
Utvecklingsförslag	Dalhagen bör utvecklas till stadsdelspark med tydligare parkkaraktär.

DELOMRÅDEN

70	Dalhagen som ligger vid restaurangskolan och Montessori förskolan innehåller lekplats, bollplan och stora ytor med ängsgräs. Parken har en rumslighet som förstärks av den kuperade marken och de befintliga buskagen. Höj standarden och utveckla parkkaraktären.
71	Gullheden är en park som består av björk, tall och buskage i ängsgräs. Det finns upptrampade stigar genom parken. Plantera mer buskar.
72	Ljungtorget är en park med långt gräs som ramas in av lindar. För att öka parkens tillgänglighet föreslås en gångväg med sittplatser genom parken.
73	Ljunggropen är en naturpark med tall och björk där det finns bollplan i gräs och lekplats. Lekplatsen bör behållas eftersom den ligger vid naturpartiet och tillsammans med det bildar ett fint lekområde som uppskattas av barnen.
74	Hästhagen är en stor park med både långt och klippt gräs som ramas in av buskage. För att dela av den öppna ytan föreslås ytterligare planteringar av träd och buskar.
75	Backängen är en naturskog som domineras av löv. Behåll karaktären.

Framtida arbete med grönplaner

Uppdrag	Ansvarig	Tidsram
Populärutgåva av grönplan för Hässleholms tätort, med skola och barnomsorg som primär målgrupp.	KS	
Åtgärdsprogram grönplan för Hässleholms tätort.	KS (BN;MN;TN)	
Grönplan för Sösdala, Tyringe, Vittsjö,Bjärnum, Hästveda och Vinslöv.	BN (KS)	
Populärutgåva för respektive tätort.	KS	
Skötselplan för respektive tätort	TN	
Revidering av grönplan för Hässleholms tätort.	KS	10 år

UNDERLAG

Kartor

Markslag – skog, åker, ängs- och hagmark och övrig gräsmark.

Naturtyper -ädellövskog, alsumpskog, våtmark/fuktäng, betesmark, äng.

Biologiska värden - separata kartor för de olika biologiska värden som bedömts enligt ovan.

Planlagd parkmark idag

Kommunägd mark

Indelning i stadsdelar

Inventeringsresultat

På karta Grönplan och 2 redovisas alla inventeringsytor. De finns redovisade på inventeringsblanketter med tillhörande detaljkarta i skala 1:5000. Finns på intranätet.

Ordförklaring

Basrik rik på basnäringssämnen som tex kalcium, kalium, magnesium, järn, natrium.

Biotop naturtyp, livsmiljö för växter och djur.

Blandskog	en blandning av både barr- och lövskog.
dBA	ett mått på ljudstyrka mätt i decibel.
Evighetsträd	träd som aldrig avverkas utan får åldras och brytas ned på naturlig väg i beståndet.
Grova träd	mer än 60 cm i diameter.
Gröna kilar	korridorer i landskapet där människor, växter och djur kan förflytta sig.
Gröna stråk	ett långsträckt område med någon slags växtlighet, och är tillgänglig för allmänheten.
Hagmark	mark som betas och har en växtlighet som är beroende av ett betestryck.
Hamla	att vart tredje till femte år skära av ett träds alla grenar utom en. Har gjorts under många århundraden för att få vinterfoder till boskap. Detta leder till att trädet kan bli mycket gammalt och utgöra livsmiljö för många växter och djur.
Hävda	man brukar tala om att hävda ängs- och hagmarker, vilket betyder att man årligen skördar växtligheten. Ängar hävdas genom att de slås med skärande redskap som lie eller slåtterskär. Hagar hävdas med hjälp av betesdjur.
Hävdart	växter som bara eller till större del förekommer i marker som hävdas.
Högstubbe	stående död stam.
Låga	liggande döda grenar eller stammar.
Miljöcertifiera	få bekräftelse, ofta av en myndighet, på att en verksamhet håller en viss standard när det gäller miljöhänsyn.
Nyckelbiotop	område som hyser eller förväntas hysa rödlistade (hotade) arter.
Objekt med naturvärde	område med höga naturvärden och som inom snar framtid förväntas utvecklas till nyckelbiotop.
Park	park- och naturområde där växtligheten sköts.

- Rödlistad art** art som har det svårt att överleva i Sverige idag. De registreras hos Artdatabanken. Det finns tre olika hotkategorier.
- Signalart** en art som: indikerar skyddsvärda naturmiljöer.
- Slätter** att slå av växtlighet med skärande redskap, tex lie eller slåtterskär. Har historiskt sett skett på ängsmark efter att ängsväxterna fröat av sig (mitten av juli i Skåne).
- Ädellövträd** ask, lind, ek, avenbok, alm, lönn, fågelbär och bok. De är värmekrävande och har sydlig utbredning i landet.
- Äng** mark som slås på sensommaren och har en flora som är beroende av slätter.
- Översilningsmark** periodvis leder man vatten från ett vattendrag över intilliggande ängsmark, som sedan slås. Historiskt sett har detta varit ett mycket vanligt sätt att göda ängsmark, eftersom näringsämnen i rinnande vatten då tas tillvara.

Referenser

- Boverket, 1994. Stadens parker och natur, Karlskrona.
- Lunds Botaniska förening, under tryck, Atlas över Skånes Flora.
- Länsstyrelsen, 1993. Ängs- och Hagmarksinventeringen, Kristianstad.
- Länsstyrelsen, 1996. Från Bjäre-Österlen, Kristianstad.
- Länsstyrelsen, 2000, Skyddsvärda trädmiljöer i Skåne –remissupplaga.
- Miljökontoret, 1994. Naturvårdsprogram för Örebro, Örebro.
- Naturvårdsverket, 1992. Om hävden upphör, Solna.
- Parkförvaltningen, 1990. Grönplan för Lund, Lund.
- Rikets allmänna kartverk, 1930. Ekonomiska kartan.
- Skogsvårdsstyrelsen, 1997. Skogsbruksplan för Hässleholm, Hässleholm.
- Skogsvårdsstyrelsen, 1998, Nyckelbiotopsinventeringen, Kristianstad.
- Stadsarkitektkontoret, 1987. Naturen i Hässleholm, Hässleholm.
- Stadsarkitektkontoret, 1995. Översiktsplan för Hässleholms tätort, Hässleholm.
- Stadsbyggnadskontoret och Tekniska förvaltningen, 1995. Helsingborgs grönstruktur, Helsingborg.
- Stadsbyggnadskontoret, 1997. Helsingborgs översiktsplan, Helsingborg.
- Stockholms Naturskyddsförening, 1997. 50 punkter för ett grönare Stockholm, Stockholm.
- Sveriges Geologiska Undersökning, 1996. Geohydrologisk karta över Hässleholms kommun, Hässleholm.

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Tillhörande

Grönplan för Hässleholms tätort, Hässleholms kommun, Skåne Län

ALLMÄNT

Byggnadsnämnden beslutade 2001-05-15 att ge stadsbyggnadskontoret i uppdrag att samråda med berörda. Samrådet har bedrivits genom utskick av planförslaget till berörda samt genom utställning i stadshuset och i biblioteket i Hässleholms tätort. Den formella samrådstiden slutade den 26 oktober 2001.

SAMRÅDET

Under samrådstiden har följande yttranden och skrivelser inkommit.

Utan erinran från:

Banverket
Skånetrafiken
Tekniska kontoret
Socialförvaltningen
Barn- och utbildningsnämnden

Med synpunkter från:

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen är mycket positiv till initiativet att göra en grönplan och över ambitionen att planera för en god bebyggd miljö (ett av de nationella miljömålen).

Stadsstrukturer och stadsbyggnadsvisioner

Länsstyrelsen anser att genom att noga överväga vilken struktur och form man skall eftersträva för Hässleholms tätort, kan grönplanen bli en viktig del i en eventuell framtida stadsbyggnadsvision. Två ytterligheter finns: ”gles och grön” respektive ”tät och väldefinierad”.

Biotopskydd

Här önskar länsstyrelsen ett klarläggande angående biotopskydd. Dels för att visa vilka biotoper som har ett generellt skydd enligt lagen och vilka länsstyrelsen respektive skogsvårdsstyrelsen kan förordna skydd för. Dels för att för att analysera vad innebörden 8 § i områdesskyddsförordningen får för konsekvenser för grönplanen.

Värdefulla områden och ekologiskt känsliga områden

En motivering bör ske till varför områden bedöms vara ekologiskt känsliga och inte enbart värdefulla, om man skall använda detta begrepp.

Naturtypers känslighet för mänskligt slitage

I beskrivningarna av de mest värdefulla områdena bör en rekommendation ges, om vilken typ av friluftsliv som är lämplig i respektive område.

Översiktligt kartmaterial

Det bör övervägas att göra bättre översiktskartor när det gäller form, tydlighet och innehåll.

Stadsdelskartorna

Stadsdelsbeskrivningarna är värdefulla och kan utvecklas ytterligare. Till exempel genom: att bli mer illustrativa med förklaringsstexter, en redovisning av arealen grönyta per invånare samt att ge barn och ungdomar möjlighet att påverka planens innehåll och utformning.

Mölleröds Kungsgård

Försvarsmaktens yttrande bör beaktas.

Kulturmiljöer i grönplanen

Grönplanen hade vunnit på att knyta samman natur och kultur på landskapsnivå. Allmänna råd: skog behöver i vissa fall skötas, landskapstyper har kulturhistorisk koppling, kyrkogårdar regleras enligt Lagen om kulturminnen.

Kommentar:

Ett resonemang om stadens form och struktur föreslås vara fört i tillräcklig utsträckning för aktuellt sammanhang. Det skulle dock kunna föras vidare i en översiktsplan för orten. När det gäller "Biotopskydd", "Värdefulla områden och ekologiskt känsliga områden" och "Naturtypers känslighet för mänskligt slitage" revideras planförslaget enligt länsstyrelsens förslag.

När det gäller "Översiktligt kartmaterial" föreslås att tydligheten ses över.

Angående "Stadsdelskartor – Illustrationer" så föreslås liggande förslag vara tillräckligt i detta sammanhang. När det gäller "Stadsdelskartor - Grönytetal" föreslås att ett försök görs för att visa andelen grönyta (kvadratmeter) per invånare redovisas.

Angående "Barn och ungas möjligheter att påverka planen" så vore en riktad utställning till barnomsorg och skolor på sin plats. Men eftersom det av olika skäl är svårt att prioritera en sådan insats nu, kan ett alternativ vara att rikta populärutgåvan särskilt till barn och ungdomar samt att i den påpeka vikten av att de arbetar med och tycker till om parker och natur i och kring Hässleholm. Dessa synpunkter kan vi sedan ha med oss i framtida praktiskt arbete med grönplanen och vid en revidering. Det har dessutom tidigare gjorts en enkät till anställda inom barnomsorg, skola och äldreomsorg, med frågor om vad de anser om sin närnatur. Resultatet av denna bör utnyttjas mer i grönplanen.

För Mölleröds Kungsgård hänvisas till kommentaren till Försvarsmaktens yttrande.

När det gäller natur- och kulturmiljö på landskapsnivå föreslås att planförslaget anses vara behandlat i tillräcklig utsträckning på detta område i detta sammanhang. Men det kan utvecklas vidare i en översiktsplan.

Region Skåne – Planering och miljö

Region Skåne anser att det är mycket positivt att Hässleholms kommun arbetar med grönstrukturfrågor. Att tillvarata de gröna värdena samt att öka tillgängligheten till dessa är en betydelsefull del av utvecklingsarbetet i en kommun. Grönstrukturen har stor betydelse för attraktionskraften.

Det vore värdefullt om konsekvenserna av förslaget beskrevs ur ekonomisk, social och ekologisk synvinkel.

Kommentarer

När det gäller de ekonomiska konsekvenserna så kommer ett åtgärdsprogram upprättas i ett senare skede, där ekonomiska konsekvenserna kommer att behandlas.

Angående ekologiska och sociala konsekvenser så anses de vara behandlade i tillräcklig omfattning i detta skede, men de kan vidare utvecklas i en översiktsplan för tätorten.

Riksantikvarieämbetet UV Syd

Riksantikvarieämbetet tycker att det är positivt att kommunen upprättat en grönplan. De ser gärna att de kulturella värdena inom de olika områdena lyfts fram och synliggörs för människor. Det är positivt om fornlämningar kan lyftas fram.

De vill uppmärksamma några geografiska områden som är lite känsligare utifrån den kända fornlämningsbilden.

I den mån grönplanen innebär markingrepp, kan en arkeologisk utredning behöva genomföras. Inför planens fortsatta beredning skall Länsstyrelsen i Skåne län, Kulturmiljöenheten kontaktas för antikvarisk handläggning.

Kommentar

Påpekandena om fornlämningar är relevanta och planförslaget föreslås revideras så att större hänsyn tas till fornlämningar och att dessa lyfts fram mer.

Försvarmakten – Södra Skånska Regementet

Denna instans anser att det är motsägelsefullt att kommunen, i ett och samma område, å ena sidan vill upprätta ett kommunalt skyttecentrum och å andra sidan vill hävda det som ett viktigt naturområde. Försvarmakten har dessutom i dialog med kommunen och vid samrådet över Översiktsplan för Garnisonsområdet, framfört att man vill ha tillgänglig övningsterräng just runt Mölleröds Kungsgård.

Därför kan inte chefen för Södra Skånska Regementet teckna samråd med kommunen kring Mölleröds Kungsgård.

Kommentar

När det gäller Mölleröds Kungsgård är natur- och kulturmiljövärdena så höga att det motiverar att låta området ingå i kategorin mest värdefulla områden, klass 1.

Förutom hemvärnets användning av Mölleröds Kungsgård är kommunens långsiktiga avsikt att skytteverksamhet inte skall förekomma varken på Mölleröds- eller Hovdalafältet.

Skanova Networks – Telia

Telia betonar att det är viktigt att samråd sker innan plantering av träd (ej enstaka) utförs.

Kommentar

Vid framtida åtgärder kommer berörda aktörer kontaktas.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Kommunstyrelsen avstyrker inrättandet av en fond.

Bifogat yttrande från samordnaren för folkhälsa och landsbygdsutveckling

Här betonas kraftigt sambanden mellan miljö och hälsa. Att friluftsliv är en högst väsentlig hälsosfaktor. Här påpekas också vikten av grönområden i närheten av förskola och skola. Ett hot mot grönområden lyfts fram och det är urholkningen av strandskyddet.

Kommentar

Grönplanen ger ett förbättrat underlag vid bedömning av strandskyddsärenden enligt miljöbalken. Planförslaget föreslås i övrigt revideras enligt kommunstyrelsens förslag.

Hyresgästföreningen

Denna instans finner förslaget mycket välutformat. De vill att grönplanen starkt betonar att Paradiset bör utvecklas, genom att man tar till vara det ”kvarlämnade”, använder det vidare för rekreation samt ökar kunskapen om den säregna växtligheten. De anser även att populärutgåvan som skall göras kan utnyttjas till stor glädje och nytta.

Kommentar

Paradisets framtida användning kommer att behandlas i kommande detaljplaner, där befintliga naturvärden kommer att vägas in. Tills vidare markeras Paradiset med Naturklass tre. Detta har inte gjorts tidigare på grund av de bebyggelseplaner som fanns för området.

Hessle City Hässleholm

Initiativet till att göra en grönplan beröms och den uppfattas som en väldigt gedigen handling. Den skapar bra förutsättningar och ett långsiktigt tänkande för ett bättre Hässleholm.

Hessle city har ett nygammalt förslag till stadspark: östra delen av Tingshusbacken, Lövgatans nuvarande parkering och södra delen av nuvarande stadsparken. När det gäller Hembygdsparken vill man peka på vikten av ett bättre fungerande stråk till och från parken. Man skulle kunna öka utnyttjandet genom olika arrangemang och genom att sammanbinda ytan med djurparken.

Kommentar

Planförslaget föreslås revideras när det gäller Stadsparkens avgränsning med tillägg av ovan nämnda områden. Stråken till och från Hembygdsparken ses över, lämpligen i samband med den centrumöversyn som pågår i samarbete med Hessle City.

Läreda Hässle Företagsgrupp

Styrelsen är imponerad av det material som arbetats fram. Det påpekas att det är viktigt att planförslaget, inom industriområden, sker i samråd med berörda företag och att det företagsmässiga är av väsentlig betydelse.

Kommentar

Då åtgärder skall göras, som är föranledda av grönplanen, är det av stor vikt att engagera de aktörer som berörs av insatserna.

Södra Skog

De ser positivt på att man ger boende i tätorter tillgång till närnatur. Det poängteras hur viktigt det är att barnen redan från förskoleålder ges en chans att vistas i naturmiljöer i närheten av skolor och daghem. Närhet och tillgänglighet spelar stor roll.

De vill också påpeka att man inom Södra bedriver miljöcertifiering genom PEFC och att den bör jämföras med FSC, vilken hänvisas till i grönplanen. Markägare bör få ersättning för merkostnader om det blir aktuellt med inskränkningar som fördyrar skötseln.

De menar också att rekreationsområden med stigar och vägar för motion, i huvudsak skall förläggas på kommunägd mark.

Kommentar

När det gäller barn och närnatur hänvisas till kommentaren om Länsstyrelsens yttrande. Angående standarder för miljöcertifieringar av skogsbruk, finns det alltså två olika system på marknaden, FSC (Forest Stewardship Council) och PEFC (Pan European Forest Certification). Kommunen har valt att själv använda sig av FSC för att certifiera sitt skogsinnehav. Av många aktörer anses FSC vara en bättre standardiseringsmetod än PEFC, bland annat med avseende på naturvårdsnyttan.

När det gäller framtida naturvårdsinsatser som kan komma att leda till att skötsel av mark fördyras för markägaren, så löses detta med de instrument som länsstyrelse och skogsvårdsstyrelse arbetar med. Om situationen så kräver upprättas civilrättsliga avtal mellan markägare/brukare och kommunen.

När det gäller rekreationsområden och ägarförhållanden av mark så kan olika lösningar bli aktuella beroende på markägarens inställning. För anläggning av motionsanläggningar används kommunägd mark, alternativt upprättas avtal med markägare.

Planförslaget föreslås förtydligas på ovanstående punkter.

LRF:s kommungrupp i Hässleholm

De påpekar att all odling är ekologisk och att uttrycket ”ekologisk odling” därför inte är passande i sammanhanget. Om kommunen ställer som villkor att odling sker enligt KRAV:s regler bör kommunen också upphandla KRAV-märkta produkter.

De vill också framhålla möjligheten att göra avtal med enskilda lantbrukare för att få betesdjur till betesmarker. När det gäller röjning och återställning är Farmartjänst en utmärkt tillgång.

Kommentar

All odling är mer eller mindre ekologisk, men den odling som idag anses mer ekologisk än snittet har benämnts ”ekologisk odling”. Detta är ett vedertaget begrepp både i näringen och bland forskare och anses därför vara relevant i sammanhanget.

När det gäller upphandling så skall kommunen enligt Lokal Agenda 21, antagen av kommunfullmäktige, ”Gynna varor märkta med godkända miljömärken samt lokalproducerade produkter”.

Göingebygdens biologiska förening (GBF)

De föreslår att man delar upp grönplanen i en allmän del och en specifik del för respektive tätort. De påpekar att det är mycket bra att område 1-8 klassats som ”klass 1-områden”.

Under *Särskilda synpunkter* poängteras att:

- området Mölleröds Kungsgård utvidgas med den skogsklädda kullen väster om Almaån.
- Natt- och dag-lokalen norr om Röingegatan bör klassas som ett klass 1 – punktobjekt.
- Det finns värdefull svampflora norr och söder om Tormestorpsgården.
- Föreningen erbjuder sig att bidra med detaljavgränsningar av och skötsel förslag för värdefull natur.

Kommentar

Klass I-området Mölleröds Kungsgård utvidgas med den skogsklädda kullen väster om Almaån. När det gäller Natt- och Daglokalen norr om Röingegatan föreslås klass två kvarstå.

Skogsvårdsstyrelsen

Skogsvårdsstyrelsen anser att kommunen gjort ett gott jobb med grönplanen. I övrigt finns några specifika synpunkter:

- På Hässleholmsgården är delområde 3 och 5 objekt med naturvärden och inte nyckelbiotoper.
- På Trollberget finns fyra nyckelbiotoper, inte fem.
- Kring Hovdala slott är det inte Skogsvårdsstyrelsen som pekat ut nyckelbiotoper.
- Nyckelbiotop innebär ett område som hyser eller förväntas hysa rödlistade (hotade) arter. Objekt med naturvärde är ett område med höga naturvärden som inom snar framtid förväntas utvecklas till nyckelbiotop.

Kommentar

Påpekandena är relevanta och planförslaget revideras enligt Skogsvårdsstyrelsens förslag.

Friluftsförändringen

De anser att grönsplanen är väl genomtänkt.

Här poängteras värdet av att förbättra och underhålla det som redan finns, tex grönområden och lekredskap. Det är också viktigt att tillgodose behovet av platser för lek och rekreation för alla åldrar, särskilt i områden utan närnatur eller trädgårdar.

Det behövs fler roliga ställen för lek som komplement till de traditionella lekplatserna, tex cykelbanor i skogen och äventyrslekplats.

Det bör satsas på bra friluftsområden runt om kärnan och gärna sammanhängande.

Kommentar

När det gäller klassningen av områden så föreslås den kvarstå. När det gäller bra friluftsområden runt om kärnan, har den tanken varit genomgående i grönsplanen. När det gäller behovet av roliga, spännande och annorlunda platser för lek och rekreation tolkas det som att fler naturliga parker och skolgårdar behövs. Detta poängteras i grönsplanen, men det kan göras starkare.

Telefonsamtal från enskild person

Här påpekas att beteckningarna B, S och Ä bör ses över. Grupphem skall inte betecknas som äldreboende.

Kommentar

Planförslaget revideras när det gäller beteckningarna B, S och Ä (Barnomsorg, Äldreboende och Skola) på aktuella kartor för att få ett förtydligande av vilken verksamhet som bedrivs.

BESLUTSFÖRSLAG TILL BYGGNADSNÄMNDEN

Planförslaget revideras enligt kommentarerna ovan. Byggnadsnämnden godkänner den reviderade grönsplanen och översänder den till kommunfullmäktige för antagande.

Byggnadsnämnden anser att det är viktigt att en populärutgåva riktad till allmänhet, framförallt barnomsorg och skola, upprättas efter kommunfullmäktiges antagande.

Stadsbyggnadskontoret i Hässleholm i november 2001.

Leif Berg
Stadsbyggnadschef

Siv Carlström
Planarkitekt

Pernilla Olsson
Kommunekolog

Bilaga 1

Ekologiskt känsliga områden

Här presenteras utdrag ur ”ekologiskt känsliga områden”, som utarbetats av länsstyrelsen i Östergötland som underlag till naturresurslagens 2kap 3§ (Länsstyrelsen i Östergötlan 1986. Ekologiskt känsliga områden. Naturresurslagen underlag 6. Linköping).

”...Eftersom alla områden ur någon aspekt kan sägas innehålla särskilda ekologiska värden är en prioritering nödvändig. Vi har vid bedömning av vilka områden som inrymmer ”särskilda ekologiska värden” utgått från bla raritet, representativitet, storlek, och månsidighet, dvs kriterier som också är relevanta för urval av områden som skyddas med stöd av 2kap 6§ NRL.

- a) Mark- och vattenområden med speciella biologiska produktionsbetingelser, dvs i första hand vissa områden med speciella berggrunds- eller jordmånsförhållanden, extremt näringsrika och näringsfattiga sjöar, oreglerade strömmande vatten.
- b) Gräsmarker med lång obruten hävd (slätter eller bete) opåverkade av handelsgödselmedel.
- c) Äldre kulturlandskap med lång obruten hävd.
- d) Ädellövskogar
- e) Urskogslika naturskogar.
- f) Våtmarker (moosar, kärr, sumpskogar, strandängar och översvämningssmarker) som inrymmer särskilda ekologiska värden.
- g) Sjöar och vattendrag som har särskilt hög vattenkvalitet och som samtidigt inrymmer särskilda ekologiska värden, tex reliktdjurliv.
- h) Viktiga häckningsområden för fåglar.
- i) Viktiga rastplatser för fåglar.
- j) Viktiga reproduktionsområden och vandringsvägar för fisk.
- k) Restbiotoper av särskilt värde för växter och djur (åkerholmar, slättlundar, ängar och hagar fl).

Listan ovan områdestyper som finns representerade i Östergötlands län. I andra län kan den behöva kompletteras med andra typer av områden. ..”

Nedan visas vilka kriterier som uppfylls i de olika områden som vi bedömt som klass I-områden och som därmed också är ”ekologiskt känsliga”.

Områdesnummer	Kriterier
1	d, e, f, h, i
2	f
3	b, f, h
4	f, h
5	d, f, h
6	b, d
7	f, h, i
8	a, b, k.

Bilaga 2

Områden med fornlämningar

I centrum finns, förutom hembygdsparken, ett registrerat gravfält, RAÄ 2 beläget norr om kyrkogården.

I Finja finns ett antal kända fornlämningar, men ingen av dem synes bli direkt påverkade av planförslaget. Inom området finns bl a en milsten, ett par stensättningar och odlingsrösen RAÄ 5 och 7 samt en större boplats, RAÄ 3.

I norra delarna av Gäddastorp har riksantikvarieämbetet, UV Syd genomfört arkeologiska utredningar och förundersökning inför ett förslag till program för detaljplan, vilken har vunnit laga kraft. Rapporterna heter Västra Gäddastorp Riksantikvarieämbetet UV Syd och är skrivna av Thomas Andersson. Inom det nu aktuella området berörs inga kända fornlämningar.

I Kristinehem finns två kända fornlämningar, RAÄ 17 som är ett röjningsröseområde RAÄ 18 som är en rest sten.

Inom Låreda industriområde finns ett antal kända fornlämningar och några av dem påverkas av planförslaget, nämligen RAÄ 59, 60 och 64. Fornlämningen RAÄ 60 utgörs av fossil åkermark, bestående av ca 150 st röjnongsrösen, röjda ytor och ett antal stenmurar. RAÄ 59 är fossil åkermark med ca 150 röjningsrösen och RAÄ 64 är en hög.

Längs strandkanten av Finjasjön i Sjörröd finns en risk för stenåldersboplatser. Detta bör beaktas vid planering av en cykelväg runt Finjasjön.

I Tormestorp finns flera kända fornlämningar. Inom planområdet finns ett par högar, RAÄ 14 och 64, ett röse, RAÄ 8 och en bytomt, RAÄ 65.